

COVID-19 ve ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ

Araştırma Bulguları Paylaşımı

19 Aralık 2022, Pazartesi

11.00 - 13.00

santralistanbul Kampüsü ÇSM 501
& Çevrimiçi

Konuşmacılar:

Başak Akkan

Emre Erdoğan

Gözde Durmuş

Pınar Uyan Semerci

Görsel: Lale Duruiz

Aralık 2022: Durum Değerlendirmesi

- Üst üste binen krizler
- Pandeminin etkileri
- Dünya ve Türkiye'nin koşulları
- Ne yapmalı?: Politika Önerileri

“Çocuğun Refahı”ndan “İyi Olma Hali”ne

- Çocuğa dair algı - Çocukluk kavramı
- Çocuk hakları - Çocuğun üstün yararı
- Çocuğun özne olması - Çocuk katılımı
- “Çocuk koruma”dan “çocuk güvenliği”ne
- Çocuğun refahından çocuğun iyi olma haline

Çocuğun İyi Olma Hali

Yaşamlarına etki eden toplumsal koşullar, kaynaklar ve ilişkisel ağlar içinde aktif bireyler, kendi iyi olma hallerinin öznesi olan sosyal aktörler

- Çocuğun algılarını, deneyimlerini, söylemlerini odağa alan bir yaklaşım
- Araştırma içinde de özne olan çocuk
- Çocuğun bugünkü yaşamı içerisinde toplumsal katılımını ve yapabilirliklerini gerçekleştirmesini sağlayacak öznel ve nesnel kriterlerin saptanabilmesi
- Çocuğun gelişimini şekillendiren süreçler ve bağlamlar içinde müdahale alanlarının oluşturulabilmesi

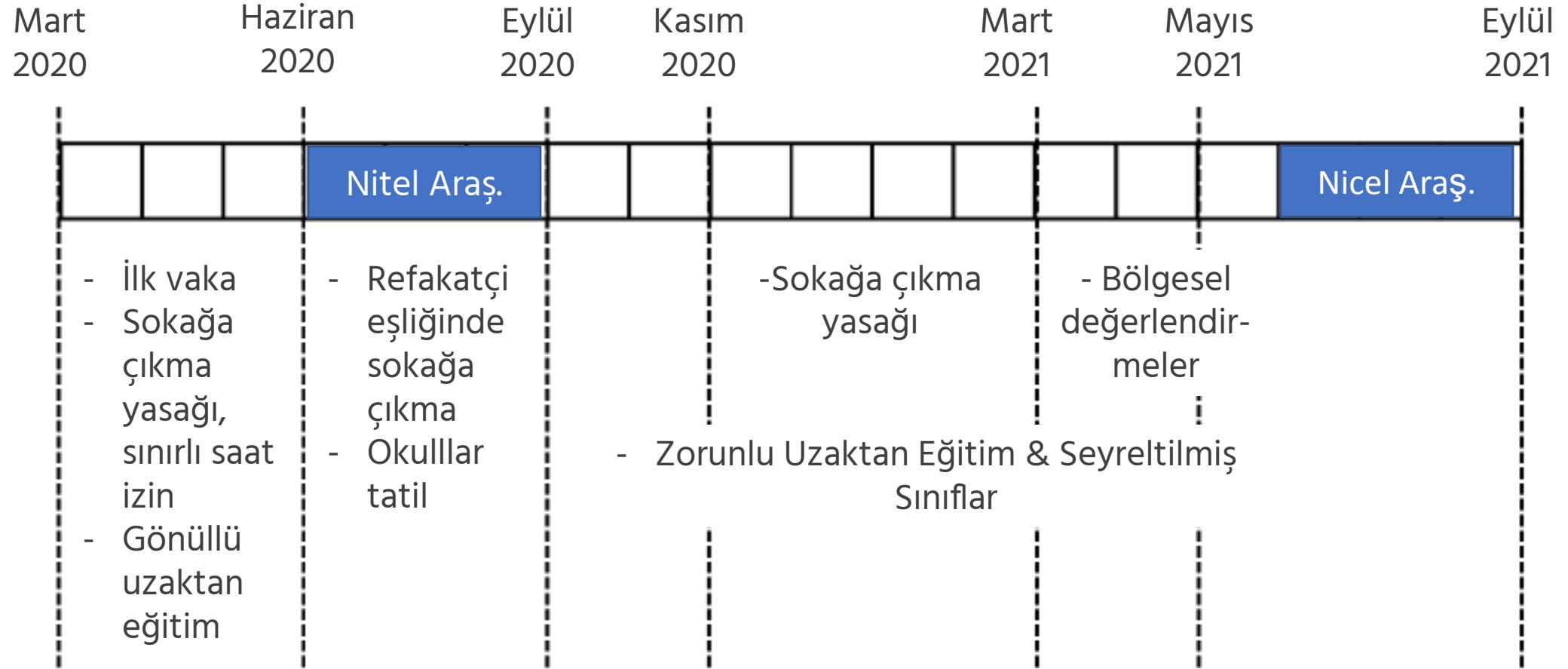
İyi Olma Hali Alanları

- Maddi durum
- Sağlık
- Eğitim
- Ev ve çevre koşulları
- Risk ve güvenlik
- Katılım
- İlişkiler
- Öznel iyi olma hali

Türkiye’de Çocuğun İyi Olma Hali Araştırmaları

- Eşitsiz Bir Toplumda Çocukluk: Çocuğun İyi Olma Halini Anlamak. (2012). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- UNICEF Türkiye Çocuk Refahı - Çocuk Yoksulluğu ve Çocuğun İyi Olma Hali Raporu (2013)
- UNICEF Türkiye’de Çocukların Gözünden Çocuğun İyi Olma Hali Alanlarının ve Göstergelerinin Tanımlanması ve Değerlendirilmesi (2014)
- Çalışan Çocuk: Bağcılar-Küçükçekmece Pilot Araştırması (2017). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ben Kendim Büyüdüm Demiyorum Adana’da (Mevsimlik Gezici) Tarım İşçilerinin Çocuklarının Yaşam Koşullarının Çocuğun İyi Olma Hali Perspektifinden İyileştirilmesi Projesi Araştırma Sonuçları (2017). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Türkiye’de COVID-19 ve Çocuklar

Türkiye’de COVID-19 ve Çocuklar

- T.C. Sağlık Bakanlığı verilerine göre 27 Kasım 2022: **17.042.722** COVID-19 vakası ve **101.492** COVID-19 ölümü yaşandı.
- **Türkiye**, toplam COVID-19 vaka sayısında Kasım 2022 itibariyle **dünya çapında 11. ülke** konumunda. (Worldmeter, 2022)
- **Türkiye; yaşa dayalı sokağa çıkma yasağı uygulayan** nadir ülkelerdendi.
- Türkiye’de **okullar** UNESCO verilerine göre 16 Mart 2020 - 31 Mayıs 2021 tarihleri arasında COVID-19 nedeniyle **130 gün boyunca kapalıydı**. OECD ülkeleri arasında **Meksika’dan sonra okulların en uzun süre kapalı kaldığı ikinci ülke** oldu.

Nitel Araştırma: 2020 Yaz Dönemi

50 mülakat

- Farklı ekonomik statüde (9 yüksek; 30 orta; 11 alt)
- 10-13 yaş aralığında (42 devlet; 8 özel okul)
- 28 K, 22 E
- Gerekli durumda internet desteği ile (39 Zoom; 8 Whatsapp; 1 Facetime; 1 Google Meeting; 1 yüz yüze mülakat)
- Min. 30 dakika-Mak. 90 dakika.

Nicel Araştırma: 2021 Yaz Dönemi - Türkiye

804 çocuk ile anket

- 10-12 yaş aralığında
- İstanbul ağırlıklı (717 çocuk)
- 399 K, 398 E
- Çevrimiçi (398 çocuk) & Yüz yüze (406 çocuk)

Nicel Araştırma: Mart-Ağustos 2021 - Dünya

23.803 çocuk ile anket

- 20 ülke
- 5 ülke örnekleme, 15 bölgesel örneklem
- Çevrimiçi (15.517 çocuk) & Yüz yüze (8.286 çocuk)
- 7-15 yaş aralığı (ağırlık 9-13 yaş aralığı)
- 12.047 K, 11.460 E

Araştırma Raporu

Teşekkürler

- Araştırmaya katılan tüm çocuklara
- Serra Müderrisoğlu'na
- Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden araştırmaya katılan öğrencilere ve özellikle PSY48M Niteliksel Analiz 2019 kohortu, mezun olduktan sonra gönüllü olarak araştırmaya katılanlara
- Boğaziçi Sosyal Politika Forumu'na
- BİLGİ Çocuk Çalışmaları Birimi ekibine
- BİLGİ Çocuk Çalışmaları Birimi "Çocuk Danışma Ekibi"ne ve odak grup çalışmalarına katılan tüm çocuklara
- Infakto Araştırma'ya ve anketlerin yaygınlaşmasına katkı veren tüm kurumlara teşekkür ederiz.

Yaz 2020 Döneminde Çocuklar Neler Anlattı?

Nitel Araştırma Bulguları

Ortak Temalar

- Okulların kapanması - **Ev**den eğitim
- Sokağa çıkamamak - **Ev**de olmak - **Ev**in koşulları
- Sıkılmak - Motivasyon Kaybı - Alış(ama)mak (Farklı dönemler, döngüler)
- Kaygı, korku & Endişe
- Covid'in bitmesine yönelik arzu - Özlemek

Maddi Durum - Düşük Sosyoekonomik Koşullar

- Evin koşulları
- Eğitime erişim
- İnternete Erişim
- Sokağa çıkamamak, okula ya da parka gidememek
- Anne-babanın çalışma koşulları
- Bakım yükü

11 yaşındaki Ayşe'nin ev hallerini duyabilmek:

A: *(bağlantı zayıf olduğu için öncesi anlaşılamadı)...* Tablet yardımı falan için gidiyor bebeği de sürekli bana emanet ettiği için. Bazen hiç giremiyorum kardeşleriminkine girdiğim için kendiminkine giremiyorum.

G: Anladım. Kaç kardeşsiniz?

A: Dört kardeşiz. Bebek de var dört kardeşiz.

G: Anladım. Baş kısmında birazcık gitti de ses tekrardan baş kısmı söyleyebilir misin?

A: Zoom'larıma pek iyi giremiyorum açıkçası çünkü şey bebek de var kardeşlerimin Zoom'ları da var onlarınkine giriyorum kendiminkini sonra veriyorum o zaman da derslerim bitiyor zaten.

(kardeşi ağladığı için görüşmeyi 5 dakika sonra tekrar başlattık.)

A: Yani en fazla bir tane ders girebiliyorum ya da iki tane bilmiyorum tam. Öyle.

G: Anladım. Peki girdiğin zaman Zoom'dan mı işliyorsunuz? Hocanızla beraber ders işliyorsunuz değil mi?

A: Evet. Zoom'dan bazen işliyorum EBA'dan girmeye çalıştığımda olmuyor tam, pek olmuyor. (K6A)

Sağlık

Sağlığın Önemi - Ruh Sağlığı - Öznel İyi Olma Hali

"Çünkü insan sağlıklı olduğu zaman mutlu oluyo bence." (K7O)

Pratiklerin Değişmesi - Özbakım

"Evet oldu. Mesela eskiden çok dikkat etmiyorduk her şeye. Mesela şimdi hemen her şeyde elimizi felan yıkıyoruz. Her şeye her... dikkat ediyoruz. Her yere dokunmuyoruz." (K6O)

"Ya koronadan önce eve geldiğimde direk böyle banyo yapmazdım, ama şimdi yani her gün yapardım tabi de eve geldiğimde direk yapmazdım. Şimdi eve geldiğimde direk banyo yapıyorum. Bir de her gün yapıyorum zaten." (K7Y)

"Ben galiba aslında koronadan önce kendime çok dikkat etmiyordum sağlık açısından ama koronadan sonra artık kendime daha dikkat etmeye başladım sağlık açısından." (K7O)

Koronavirüs geçirme

"Bir de yaklaşık korona 1 ay üzerimizden atamadık yani... Yani şöyle korona biz ne bileyim çok değişik bir histi yani, hepimiz 2 gün boyunca çok ağır geçirdik, aşırı ağırdı yani o şekilde." (K6A)

Koronavirüs ile Baş Etme Süreci

“Şimdi, yani zaten **dışarıdan uzak kalıyorken bir de üstüne kendi ailemden uzak kalmak, beni gerçekten üzdü.** Yani, (hafif güldü) şöyle diyeyim, **babam kapıma yemek bırakıyordu,** kapıyı kap.. kapıyı kapat diyordu kapıma yemek bırakıyordu, gidiyordu kendisi kaçıyordu; Sonra kapıyı aç diye ta içeriden bağırıyordu, kapıyı açıyordum yemeğimi alıyordum odamda yiyordum. Gibi.. Öyle, kötü zamanlar geçirdik yani o şekilde. Çünkü yani, zaten uzakta kalıyorsun yani çok sevdiğin bir büyük bir topluluktan, arkadaşların vesaire ya da akrabaların.. Üstüne ailemden de uzak kalmak zorunda kalıyorsun, ki bu insanı çok üzüyor. Yani, onun dışında semptomlar hakkında, semptomlar, yani annem ağır geçirdi. **Ben, yani, çok ağır geçirmedi ama, hani annem kadar ağır geçirmedi ama yani kötü geçti benimki de.** Bir grip gibi ama daha kötü bir grip. Böyle baş ağrısı durmuyor falan yani, midem bulanıyor ama kusmuyorsun. Kusmaya çalışıyorsun ama kusamıyorsun. Belki rahatlarım diyorsun kusunca. Başın dönüyor vesaire falan... Ondan sonra arada ateşin çıkıyor, ama bende çok çıkmadı, annemin vardı biraz. Annemdeki semptomlar ise bir iki kere kusması yaşandı, baş dönmesi baş ağrısı çok fazlaydı. Annem de işte hala bu aya kadar, nasıl diyim, koronadan sonra belli bir yaşta insanlarda, kemiklerin arasında iltihap oluşuyor. Annem de bunlarla ilgili biraz ilgilenmek zorunda kaldı. Daha yeni yeni etkileri azalıyor, son birkaç aya kadar... Onun dışında hep ağırıyordu. Öyle yani... Semptom etkileriyle...” (E6H)

Endişe, Korku ve Kaygı

“Ya, ben başta hiç böyle hani bir şey olacağını zannetmemiştim.

Geçip gidecek zannediyordum

ama öyle olmadı. İşte, o sırada biraz böyle bir sıkıntı bastı içime, hani böyle kendimi kötü hissettim aslında. Yani, öyle oldu hani, çok bir şey yapmadım aslında, çok bir şey düşünemedim.” (K70)

Yani gün içinde çok yıkadım

mesela. **Altı yedi tane**

yıkıyordum mesela. Her dakika yeni bir şeyi elleyince.” (K60)

“Üzüldüm... ondan sonra korktum biraz da bize de gelebilir diye.

Evde babaannem var o yaşlı biraz ondan korktum.” (E60)

“Korkuyordum mesela yani. Çünkü asansöre filan binmişim,

merdivenleri tutmuşum, her dakika merdivenleri elimden geldikçe tutmamaya

çalışıyordum. Yani her dışarı, bahçeye çıktığımda ellerime kolonya falan döküyordum, yıkıyordum.” (K60)

Nefes Alamamak & Sıkılmak

“Eeeeeee yani şey gibi böyle sanki seni bir yere kapatmışlar ve orda yani **mahsur kalmışsın**, dışarıya çıkamıyorsun.... Sürekli **evde olmak, bunaltı. Bunalttı** tabii ki de. Eeee sonra, çok fazla **bunalttı**. Ondan sonra evin içinde tıklmış kalmışsın mesela her gün bu odayı görüyorum mesela. Bir dışarıya çıkıp hava almak şeyim yok mesela.” (K6M)

“İlk maskesiz, yani sokağa maskesiz çıkmak istiyorum hani, **yani parkta dilediğim kadar oynamak istiyorum. Çok büyük hayaller değil ama ne bileyim**. Yani bu bile bana o kadar iyi gelir ki... Yani, evimi seven bir insanım, çok etkilemedi ama yine de insan özlüyor gerçekten, mutlu olmak istiyor hani keşke çıksam yani güzel geçsin istiyor. Keşke dışarı çıksam, eğlensem, oynasam... Yani bunları isterdim, parka gitmek isterdim ilk, ııı, salıncakta saatlerce sallanmak isterdim.” (K7M)

Nefes Alamamak & Sıkılmak

"Evde olmak benim çok canımı sıkıyordu. Yani ben evde durmaya alışkın bir çocuk değilim. Dışarda oynayım, dışarda vakit geçireyim, arkadaşlarımla ayrı olmak konusunda çok iyi bir çocuk değilim hocam. Bu beni, işte dediğim gibi derinden etkiledi ama **güneş olduğu zaman, dışarı çıktığımız zaman gerçekten hocam, mesela o gün benim en güzel günümdü diyebilirim.**" (E6M)

"Ya kötü geliyor bana çünkü ben normalde okula giderken yürüyordum ve yürümek iyi geliyordu bana aslında bir yandan. Hem de temiz hava almış oluyordum ve **şimdi dışarı çıksan direkt maske takmak zorundasın, maskeyle nefes alınmıyor.**" (K7M)

Aile İçi Çözümler

*“Mesela daha çok hani oyun oynamama izin verdiler verdiler, daha çok hani televizyon izlememe verdiler. Çünkü onlar da biliyorlar ki onlar da sonuçta bazen işe gitmedikleri olduğu için annem zaten ev hanımı olduğu için evde durdu, fakat bazen bir yerlere falan gitti. Onun dışında yani öyle, **biz mesela babamlar falan işe gittikleri zaman hani çok şey yapamadık, bir şey yapamadık ama yani mesela onlar da bunaldığı için, hani o günleri ben de yaşadım ve ben küçük olduğum için, onlar da benim için daha kötü olduğu için daha çok birazcık daha fazla izin verdiler hani.** Benim de sıkıldıklarını- sıkıldığımı bildikleri için.” (K5A)*

Ali'nin Ev Hali

“Şimdi, gayet kötü hissediyorum **çünkü arkadaşlarım, günlük rutinlerim ve buna benzer şeylerimden uzak duruyorum.** Yani ve bunları engellemiş oluyor bunların hepsi. ... işte arkadaşlarımdan ve günlük rutinlerimden uzak kalmak yani normal hayat işte hayatımızı yaşamımızı değiştirdi herkesin bence. Benimkini özellikle değiştirdi. Yani, günlük olarak yani tek yapabileceğim şey artık, yani ya bilgisayar oynamak playstation oynamak falan...

İşte çünkü **elektronik ortam artık hayatımızı büyük bir parçası haline geldi.** Yani eskiden de büyük bir parçasıydı, ancak artık yani gayet büyük bir parçası oldu yani hayatımızın yarından daha fazla... Sosyal hayatımız yani neredeyse, yani nasıl diyim, kişisel sosyal hayatımız neredeyse yok yani; bu işte insanları, nasıl diyim yüz yüze görmek vesaire, işte birbirimize sarılıp öpmek sadece elektronik ortamdan görebiliyoruz birbirimizi ve bu durumdan hoşlanmıyorum ben.

E işte, yatağa uzanıyorum elimde telefon... İşte gidip işte video izleyerek hafiften yatakta böyle uzanmayı seviyorum, yine o iyi geliyor bana. Hani Çiko (kuşu) dışında yine her deşarj olma yöntemini elektronikte yapıyorum ben. Öyle yani...

Yani, **eskiden daha az Youtube kullanırdım. Şimdi, (gülüyor) günümün yarısı Youtube ile geçiyor.** Onun dışında kullandığım herhangi bir sosyal medya yok. Tabi 'Discord' sosyal medya sayılırsa. (E: Hıhı.) Ki, sayıldığını düşünmüyorum. Mesajlaşma programı gibi bir şey.” (E6Y)

Ev ve çevre: Evin koşulları

*"Aslında **ben kötü hissetmiyorum. Çünkü ya sitede oturuyorum** ben. Yazın annemin işinden dolayı hep onla gidiyordum. Sitede arkadaşlarımla oynayamıyordum. Ama şimdi annem işe gitmedi...O da benim için keyifliydi."*
(K6Y)

*"Karantinanın bitmesi diye bir şey var mı? (tabii ki istediğini dileyebilirsin) bir tane mi dileme hakkım var yoksa farklı şeyler de söyleyebilir miyim? (istediğin kadar) Karantinanın bitmesini dilerdim. Ya da **çok param olsun ve huzurlu bir hayat yaşayayım isterdim çünkü şu an çok parası olanlar, nasıl diyeyim nefes, oksijen alma konusunda bile daha avantajlılar**. Adamın kendi müstakil evi var, deli gibi büyük bir bahçesi var atıyorum.Havuzu var orada, hem yüzebiliyor hem bahçeye çıkıp istediğini yapabiliyor. Terasında nefes alabiliyor manzarayı seyredebiliyor. Şu an bu karantina döneminde zengin olanlar normalinsanlardan daha bence 1-0 daha önde..."* (E7O)

Ev ve çevre: İlişkiler

OLUMLU:

“Şu an ablamla, annemler çalıştığı için ablamla geçiriyorum. **Artık ablamla daha iyi anlaşıyorum**, daha iyi oynuyoruz, daha iyi verim.. derslerimize çalışıyoruz beraber. O şekilde..” (K6L)

“Şimdi, ailemle en azından yani yapabileceğimiz çok bir şey olmadığı için, gidip film izliyoruz. Ondan sonra, **sohbet ettiğimiz zamanlar arttı. Ailecek eskiden yemek yemezdik**. Ben genelde giderdim salonda, televizyon açar bir tane sehpa çeker önüme yemeğimi burada yedim. Ama işte artık her zaman işte mutfakta beraber topluca yemek yiyoruz. ...**Abimle, eskiden hiç, resmen sadece bir 'selam' 'selam', bu kadar yani**. Aynı apartmanda hani oturduk, ancak adını bilmediğim komşu gibiydi resmen. Ama şimdi sohbet ediyoruz, aktiviteler yapıyoruz.” (E6H)

Ev ve çevre: İlişkiler

OLUMSUZ:

*“Eeee, şimdi şöyle kardeşimle eskiden hiç böyle bir şey yoktu. Mesela gelip geçip vurmazdı hiç kimseye ...babama falan anneme, bana. Ama artık o da evde dura dura böyle bunaldı. **Parka çıkınca da mesela sadece ağaca tırmanıyor. Ama mesela evde olunca da bize tırmanıyor. Bir tek onu etkiledi sanırım. Evde dönüp dolaşıp bize vuruyor.** Tek şeyi bu... O da sıkıldı artık evde durmaktan sürekli dışarıya çıkmak istiyor. Anneme söylüyor, arkadaşlarına sesli mesaj atıyor bazen whatsapp’dan ama bilmiyorum onlar da böyle bir şey olduğu için çok görüşemiyoruz onun arkadaşlarıyla da ama çıktığımız zamanlar da oluyor.” (K6M)*

PANDEMİ SONRASINDA DA:

“Ee şöyle sadece ailemle daha çok evde vakit geçirmek yine olsun isterdim.” (K6L)

Arkadaşlarla İlişkiler

UZAKTAN İLETİŞİM:

“Eee görüntülü konuşma da yapıyorum hatta e siz aramadan 5-10 dk önce arkadaşlarımla konuşuyordum. WhatsApp'tan bazen de e görüntülü konuşmuyoruz ama Pubg diye bir oyun var orada oynuyoruz hem, hem de konuşuyoruz.... Başka, Tiktok çekiyoruz yine. (K6L)

ARKADAŞLARI KAYBETMEK:

“Arkadaşlarım şey ikisi de en yakın arkadaşını kaybettiler ama böyle ölüm falan değil. (He arkadaşlığını bitirdiler). Yani onlar şey yakında bö.. böyle araları böyle açıldı. Yakında bana da olacak gibi geliyor. Çünkü bütün yakınlarımda bir arkadaş bir arkadaşını kaybediyor bir şekilde şu an...

Böyle değişik olaylar oluyor arkadaş çevrelerinde. Onların ikisi de yakın zamanda arkadaşlarını falan kaybettiler. Ölüm falan değil böyle. Yakınlaşmadılar falan. Ben sıra sırada ben varım diyorum bir şey olacak diye.” (K7H)

Sihirli değnek olsa...

- “Dünyanın eski haline dönmesini isterdim. **Korona’ya ilaç** bulunmasını isterdim. Hayatını bu yüzden kaybedenleri geri getirmek isterdim.” (K7Y)
- “**Koronanın bitmesini**, herkesin sağlıklı olmasını, maske takmamayı, arkadaşlarıma sarılmayı dilerdim. (K70)
- “**Koronanın bitmesini** dilerdim, bir dilek hakkım olsa yeter” (E70)
- “**Koronanın bitmesini** dilerdim hem böylece bütün istediğim yerlere gidebilirdim. Bütün bu evin komple kardeşlerimin beni dinlemesini ve bulaşıkların hiç mi hiç artmamasını.”(K6A)
- “Mm ya şimdi şöyle... Tam **koronanın geçmesini** de dilemek istemiyorum. İı çünkü koronanın da iyi yanları var. İı şöyle derdim, koronanın iyi yanları gelsin, kalsınlar burda; kötü yanları gitsin.” (K6A)

Salgın, Okul ve Çocuğun İyi Olma Hali

Çocukların Anlatılarına Yakından bir Bakış

- İlişkisel (Relational) bir mekan olarak okul (Akkan vd., 2021)
- Salgın ortamında çocukların öznel iyi olma hallerini müzakere süreçleri
 - Çocukların kırılabilirliklerinin artması
 - Bakım verenlerin (öğretmen, ebeveyn ve diğer) kırılabilirleşmesi

1. Yeni eğitim mekanı (New Education Space)

- Yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçilmesi: Çocukların nasıl tecrübe ettiği, yaşanan zorluklar, halihazırdaki eşitsizlikleri nasıl etkilediği
- Öğretmenler ile ilişkiler: Öğretmenlerini nasıl görüyorlar, bu ilişki uzaktan eğitimde nasıl yeni şekiller alıyor, nasıl değişiyor?

2. Okulun ilişkisel bir mekan olarak önemi: Çocukların yükledikleri anlamlar

- Özgürleştirici bir mekan olarak okula duyulan özlem
- Okul dışı olma durumu: Arkadaşlar ve öğretmenler ile ilişkilerin zayıflaması?

1. Yeni eğitim mekanı (New Education Space)

- Arkadaşlarını görememe, sürekli sıkılma hali

*"Nasıl hissettirdi, aslında kötü hissettirdi. Mesela arkadaşlarımı göremiyorum daha verimli oluyordu aslında okul açılırken açıkken. Hocalara gidip soru sorabiliyordum en azından, ama şu an çok verimli olmuyor gerçekten. Çünkü hem online eğitim biraz zor geçiyor ve sıkıcı geçiyor gerçekten. Evde eğitim almak aslında bir süre için iyi bir şeydi, böyle dinlendirici oluyordu. **Okula gidip gelme gelmek biraz zor oluyordu ama arkadaşlarımdan görememek kötü etkiliyordu.**" (K07)*

*"Mesela bu Teneffüslerde böyle evdeyiz. Tek başımızayız işte böyle bir yanımızda bir arkadaşımız yok, tenefüste oynayabileceğimiz ama yüz yüze eğitimde işte böyle işte. Bir sürü arkadaşlarımızla çeşitli çeşitli oyunlar oynayabiliyorduk. **Yüz yüze görmek kadar güzel bir şey değil sonuçta yüz yüze görüyorsun. Çünkü online eğitimde bazen takılıyor. Ne dediği, ne yaptığı yüzü bile anlaşılmıyor. O yüzden yüz yüze eğitim kadar güzel bir şey değil**" (KÜ7)*

Uzaktan eğitime erişimde zorluklar

- Sosyoekonomik durumun, ekonomik kaynakların belirleyiciliği
- Çocukların anlatılarına yansıyan: Dersleri takip edebilecek ev ortamındaki farklılıklar, teknolojik araçlardaki farklılıklar, internet erişimi ve düzenli ders takip edebileceği internetin çalışır olup olmaması

"Bazen girmekte zorlanıyorum mesela benim bilgisayarım çok yavaş giriyor EBA'ya o yüzden telefondan giriyorum. Yani şöyle, iyi yanları da vardı kötü yanları da vardı. Mesela bağlantı koptuğu gibi direk dersten düşüyorsun. Eee, internet de bir daha gelene kadar bazen elektrikler kesiliyor işte internet kendini baştan alıyor falan derken ders nerdeyse bitiyordu. Hatta bir ara bizim modemimizde bir sorun vardı ben çoğu derse giremedim yani..." (KA6)

Ders takibinde zorluklar

- Ev ortamının getirdiği zorluklar ötesinde genel bir ders takibi sıkıntısı

*“Mesela eıııı şey ıııı derslerimi daha iyi anlayamadığımın eksikliğini hissettim. Mesela böyle içimde bazen diyorum ki “Ben bu dersi anlamadım mesela bu dersten geçemicem.” onların eksikliğini, **mesela okuldayken en azından dinliyordum filan ama Zoom’dayken mesela evde bazı sesler geliyor. Okulda en azından öyle sesler gelmiyordu. Daha iyi kendimi şey yapabiliyordum. Dersler odak-odaklayabiliyordum. Ama evdeyken mesela bazı seslerden odaklanamıyorum. (B: Hıhı, hıhı.) Ama genellikle odaklanıyorum yani, dinliyorum derslerimi. (arkadaki sesler arttı.)” (KO6)***

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve uzaktan eğitimde ders takibi

*“Zoom'larım pek iyi giremiyorum açıkçası çünkü şey bebek de var **kardeşlerimin Zoom'ları da var onlarinkine giriyorum, kendiminkini sonra veriyorum o zaman da derslerim bitiyor zaten.***

*-Ben derslerden hiç çıkmıyorum ama bazen şey **çıkma durumunda olabiliyorum bebeğe bakıyorum ya da süt falan veriyorum** ya bazen çıkmak zorunda olabiliyorum.*

-Mesela ne gösterirken bunu yaşıyorsun, dersi anlatırken mi?

-Anlatırken sürekli bebek ağlıyor ya da kardeşlerim kavga ediyorlar.”

(KA6)

Ekranın arkasında öğretmenler: Kontrolün kaybolması mı, artması mı?

- Öğretmenlerin teknolojik araçları kullanmada, internet erişiminde yaşadığı sıkıntılar
- Sınıf ortamında dijital ortama ani geçişin getirdiği zorluklar; tecrübe eksikliği, adaptasyon sıkıntıları
- Çocukların anlatılarında ekranın arkasındaki öğretmen
 - **Kontrolü tamamen kaybetmiş öğretmen.**

*‘Uzaktan eğitim aldığım süreçte dersler zaten birçok öğretmen böyle teknolojiyle arası çok iyi olmadığı için, derslerde mesela biri ses çıkarsa kapatamıyorlar. **Öğretmenler de işte dediğim gibi teknolojiden çok anlamadıkları için**, şey, müdahale edemiyorlar. Ondan sonra böyle dersler yarım saat sürüyor ve Zoom da, ıı bazen, atıyor. Attığı-, daha doğrusu genellikle atıyor zaten her zaman. E, attıktan sonra sonra böyle ders yarım kalıyor. Yani uzaktan eğitim olduğu için derslerden çok bir şey anlayamıyoruz. Özellikle sosyal derslerde tarih konusunu işliyoruz şu anda (M: hıhı). Daha bitmedi de, yani mesela çok karışık geldi. Sadece hoca zaten kitaptan okutabildi. ıı, ama işte mesela bu uzaktan eğitimden dolayı böyle **bilgisayardan da o kadar iyi ders anlatamadıkları için** şu anda hala o tarih konusu kafamda tam olarak oturmadı’ (KO6)*

- **Herkesin sesini dijital yollar ile kesebilen, sınıf üzerindeki kontrolü artmış öğretmen.**
- Öğretmene erişimin azalması, ilişkilerin zayıflaması

*“Öğretmenlerle temasımız hocam, yani benim hakkımda söyliyim hocam, çok azaldı. (Hmm.) Yani okuldayken işte, mesela hocalar işte, öğretmenler odasına gidene kadar konuşuyorduk. Mesela haftaya işliyeceğimiz konular olsun, onlarla konuşuyorduk, bize bazen ipucular veriyordu gibi hocam, birçok şey oluyordu. Ama **bu canlı eğitimde hocam birçok yani temasımız, fiziksel şeyimiz gitti hocam yani**”.*
(EO6)

2. İlişkisel bir mekan olarak okula duyulan özlem

- Arkadaşlar ve öğretmenler ile ilişkilerin özlenmesi

*“Gerçekten kötü hissettiriyor çünkü onları böyle sarılamıyorum bazı arkadaşlarım güzel sarılabiliyordum, böyle şakalaşıyorduk bir aralar ama şu an öyle olmuyor **derste şaka yapsak hoca kızıyor teneffüste zaten görüşemiyoruz falan o yüzden olmuyor.***

Benim en çok gitmek gitmeyi sevdiğim yer okulum, gerçekten çok seviyorum orayı çok güzel başka gitmeyi özlediğim arkadaşlarıma gidiyordum onları oraya gitmeyi özledim. (KO7)

E: Evet okulu bu kadar sevmeni sağlayan şey ne sence?

D: Okulu sevmemi sağlayan şey öğretmenlerimi seviyorum ilk önce arkadaşlarımı seviyorum bir de **okul bana daha iyi geliyor böyle bazen ailemden uzak oluyorum böyle hoşuma gidiyor” (KO7)**

Okulun bir özgürlük alanı olarak özlenmesi

- Özellikle alt sosyoekonomik gruplardan gelen kız çocuklarının ev dışına çıkmalarını sağlayan mekan olarak okul
- Evden rutin bir şekilde dışarı çıkma aileden bağımsız özgürleşme, ev içi kardeş bakımı gibi yüklerden uzaklaşma

*“Eee **normal okul günlerinde işte her gün çıkıyordum dışarı bi nefes alıyorduk gidiş dönüş.** Okulda şey, on beş dakikalık bi mesafede yürüyerek gidiyoduk annemle. Biraz daha işte daha çok spor yapmış oluyoduk daha çok yürümüş oluyoduk daha çok dışarı çıkıyorduk.*

*İşte dediğim gibi **teneffüsler okul varken çok eğlenceliydi şimdi pek eğlencesi çıkmıyo.** Etütler, biz etüt partisi falan yapıyorduk etüdün son günlerinde. Bir kere yapabildik onu.” (KA6)*

Okul arkadaşları ile bağların kopması

- Çocukların okul mekanlarından fiziksel olarak uzak kalmasının öznel iyi olma hallerine etkisinde belirleyici etkenlerden biri arkadaşlar ile iletişim
- Arkadaşları ve öğretmenleri ile zaman geçirememek, yüz yüze görüşmemek, sarılamamak çocukların motivasyonlarını belirliyor.

*“Motivasyonum düştü, arkadaşlarımda görüşemiyordum. Normalde aralarda böyle oyun oynardık. Ama **şimdi aralarda zaten tuvalete gidip su içip gelince zaten ara bitiyor**. O yüzden pek fazla bir şey yok” (KO6)*

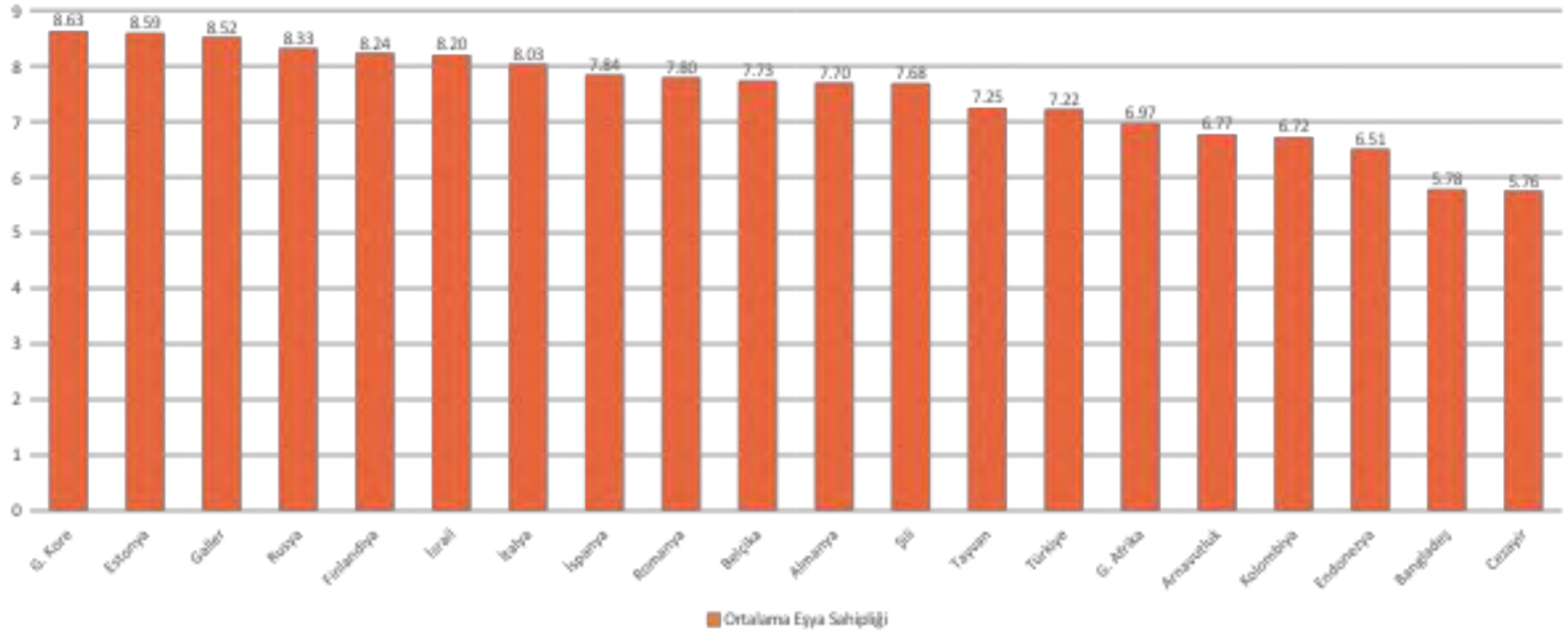
*“Öncekine göre eeeeeee önce mesela en.. benim okulda yapmayı en sevdiğim şey bahçeye çıkıp ııııııı arkadaşlarımla konuşmak (Hıhı). Onu çok severdim ama **mesela şimdi hiç konuşamıyoruz**”. KO6*

*“Ç: Hm, yani arkadaşlarımı göremiyorum tabii ki de üzülüyorum çünkü onlarla eğleniyordum. Şimdi sadece internette görüyorum, böyle eğlenemiyorum yani. (2 saniye duraksama) Hem onlarla eskisi gibi görüşüp şakalaşamıyoruz internette... eskisi gibi yakın değiliz. Sadece böyle hm bilgisayardan bilgisayara, telefondan telefona görüşebiliyoruz sadece, **bir de ders sadece ders yapıyoruz ama okuldayken ders bittikten sonra oyun oynayabiliyorduk ya da şakalaşıyorduk ya da birbirimize işte neler yaşadığımızı filan anlatıyorduk, gülüyorduk yani**”. (KO6)*

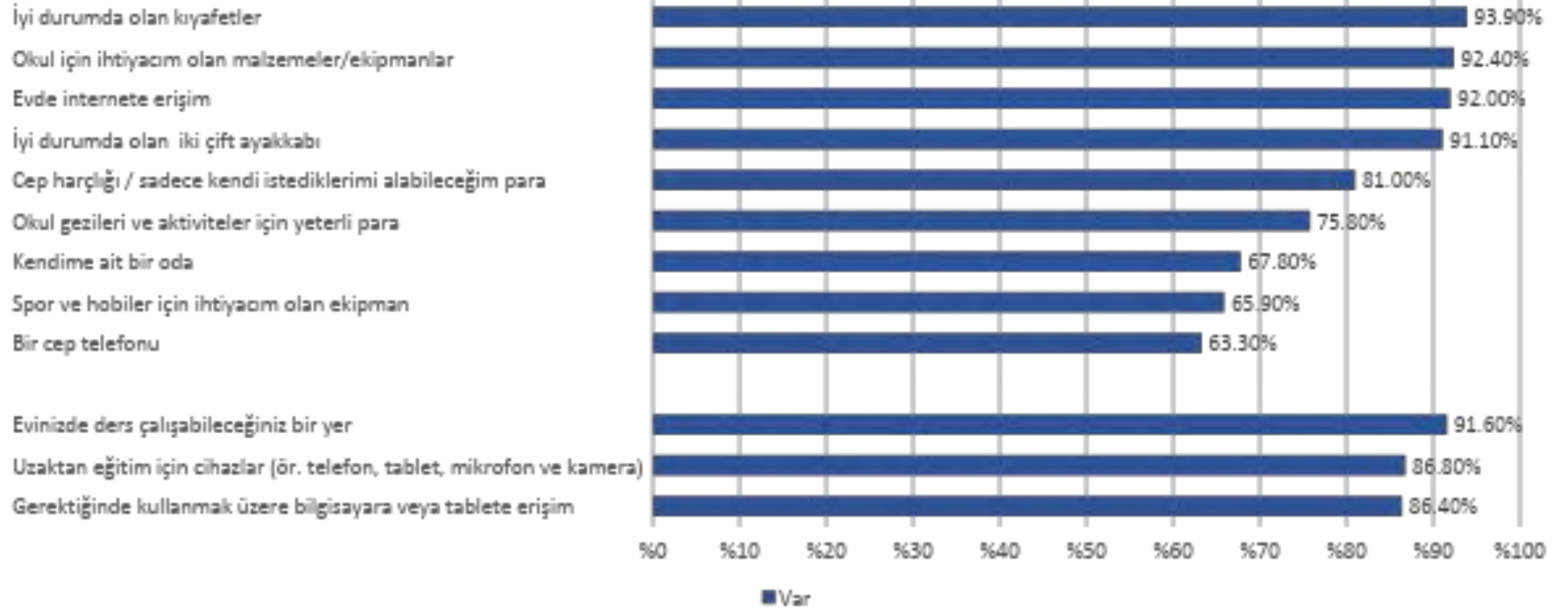
Yaz 2021 Döneminde Çocukların Gözünden COVID-19 ve İyi Olma Hali: Nicel Araştırma Bulguları

Maddi İyi Olma Hali

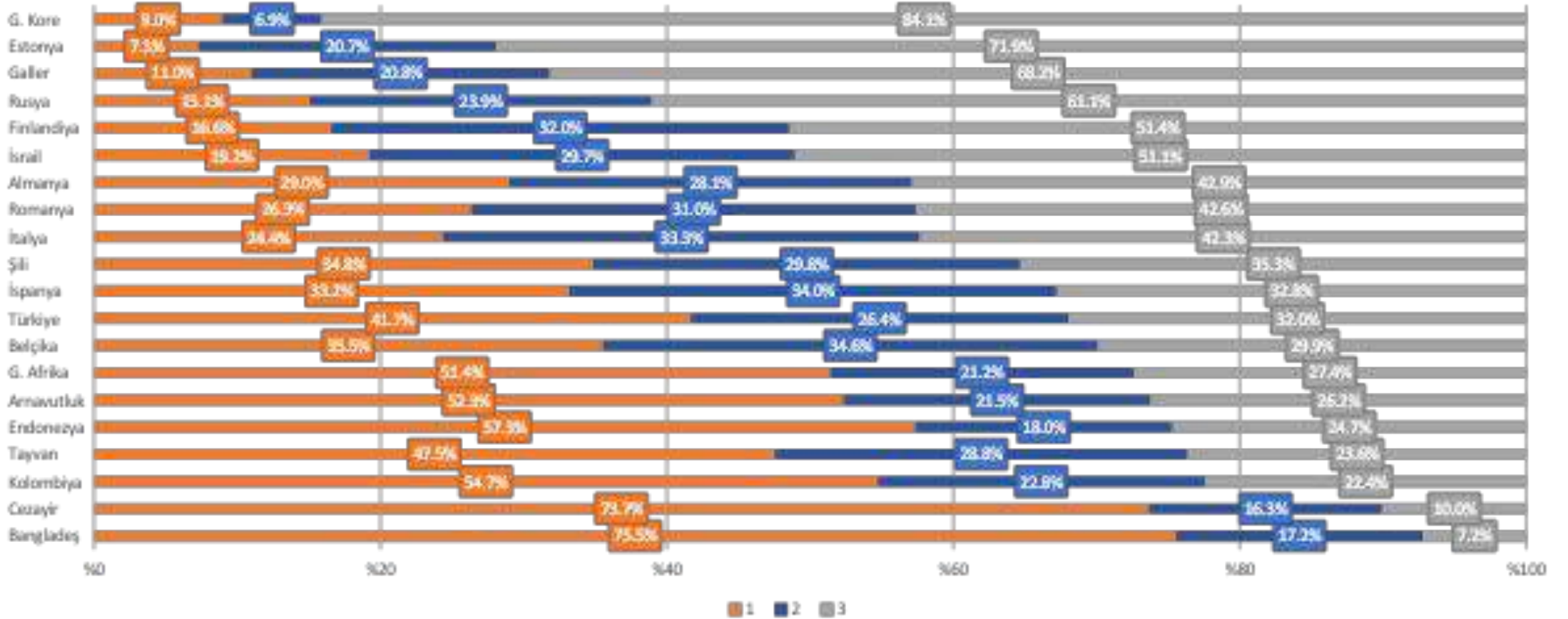
Çocukların Eşya Sahipliği

Çocukların Eşya Sahipliği-Türkiye

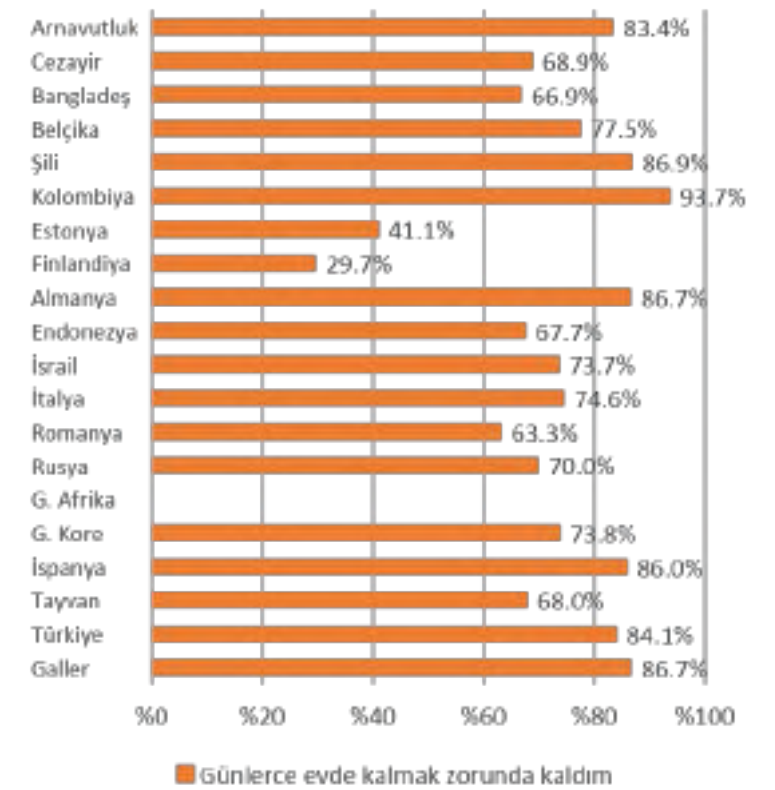
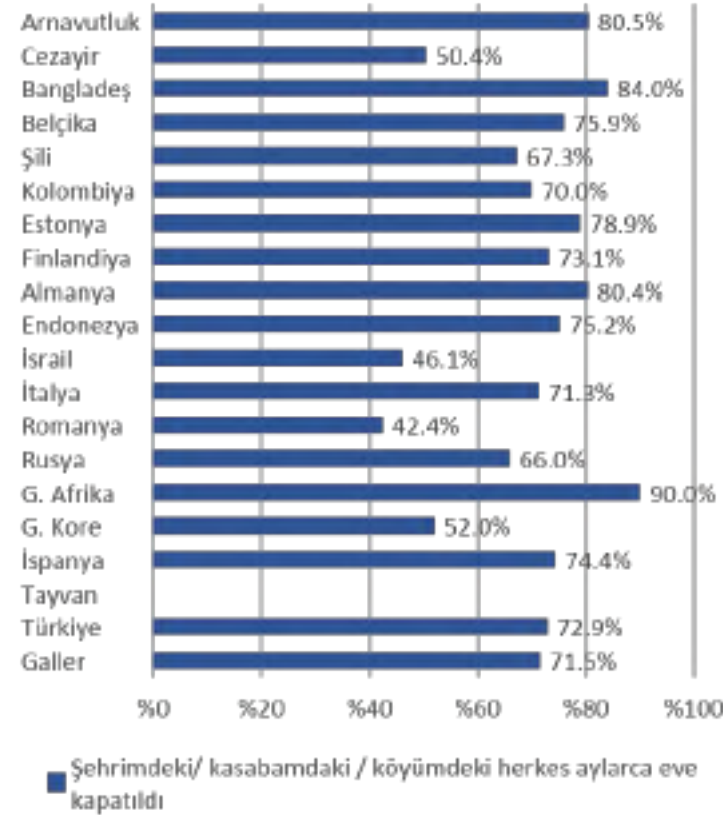
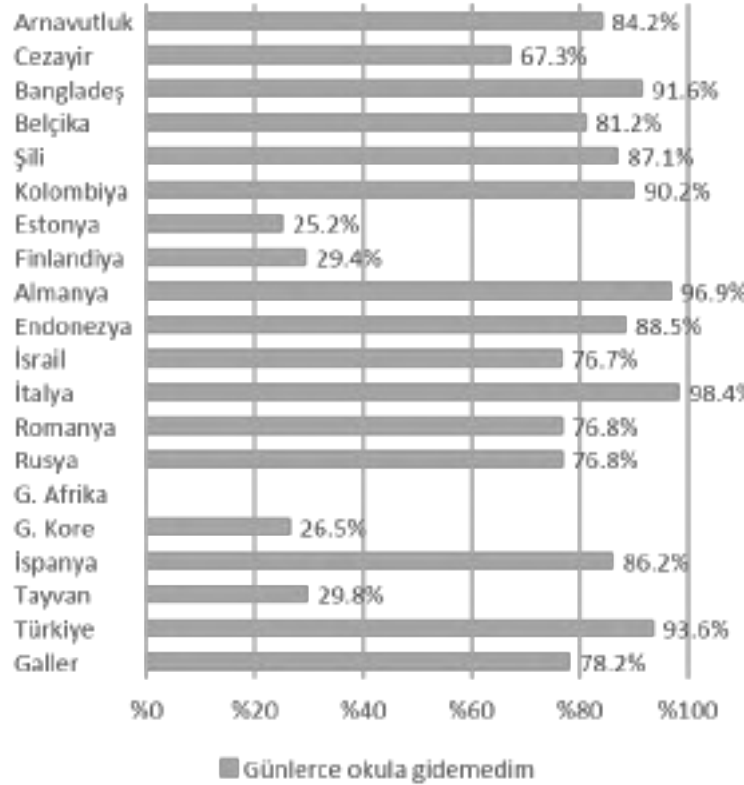

Çocukların Sosyoekonomik Düzeyi ve Ülkeler

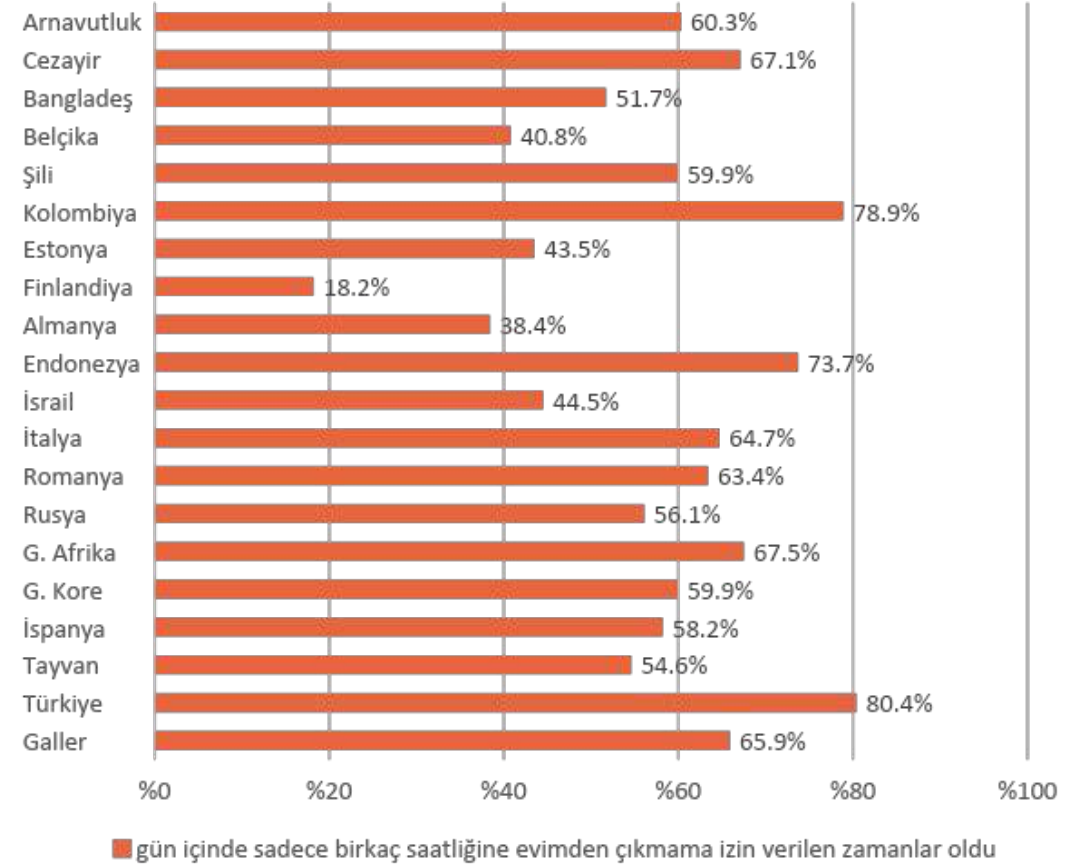
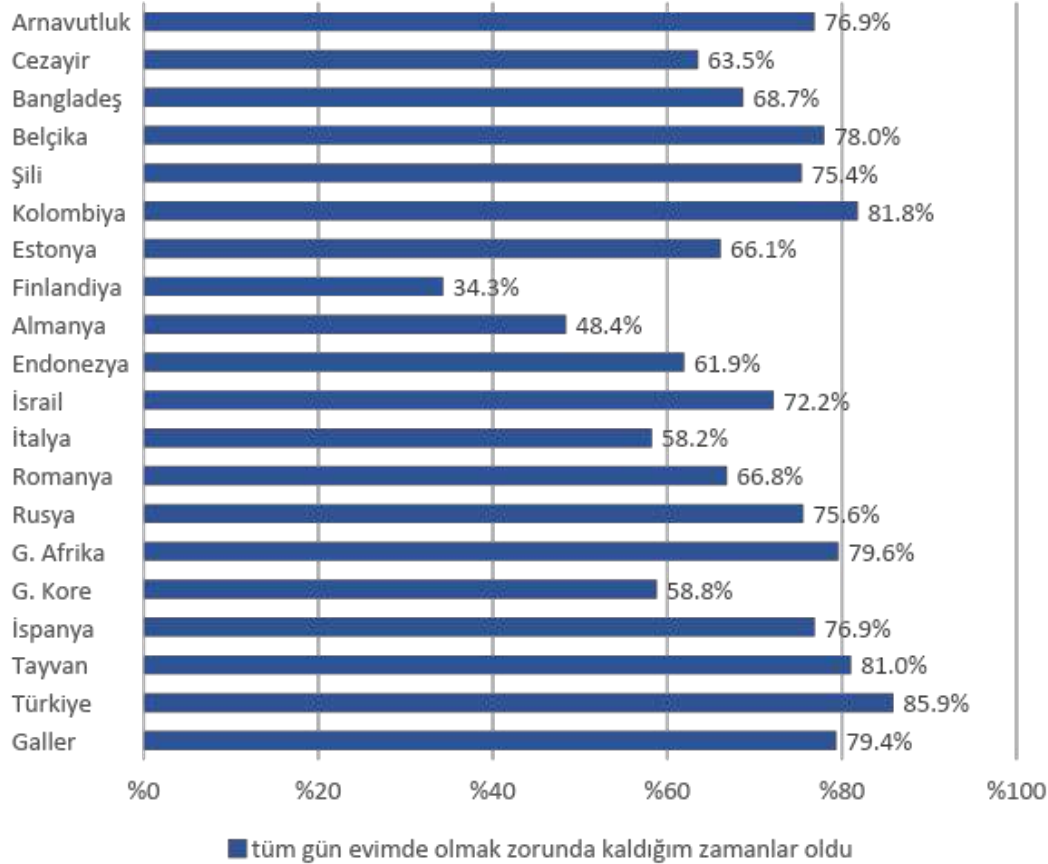

Koronavirüs Deneyimleri

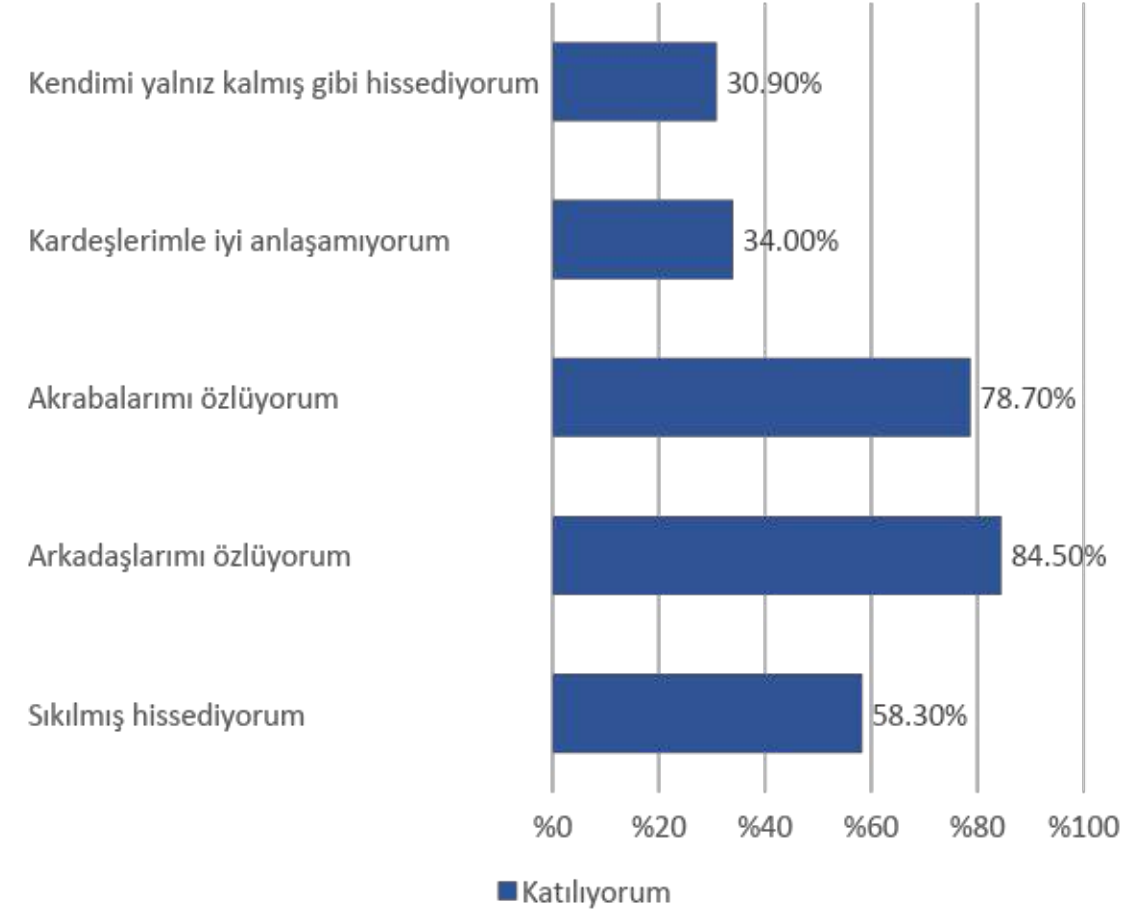
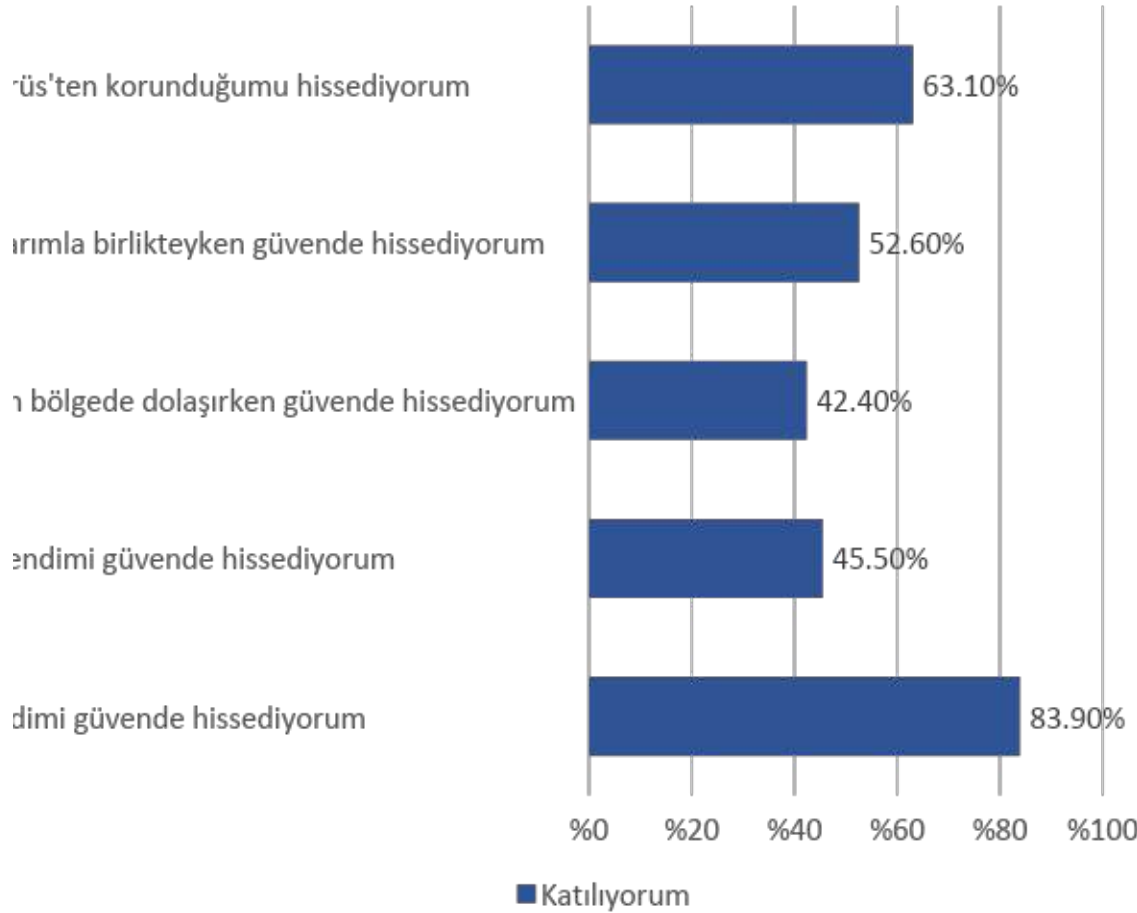
Koronavirüs Kısıtlamaları-I

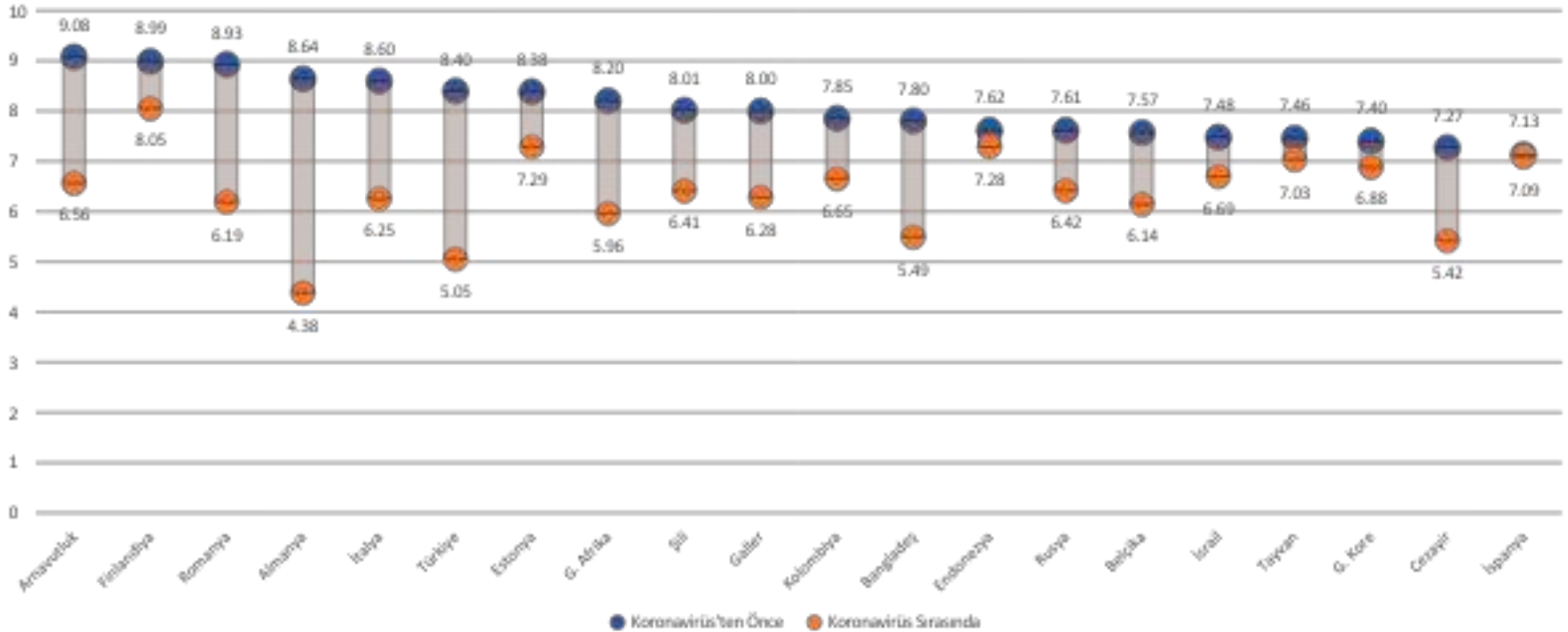
Koronavirüs Kısıtlamaları-II

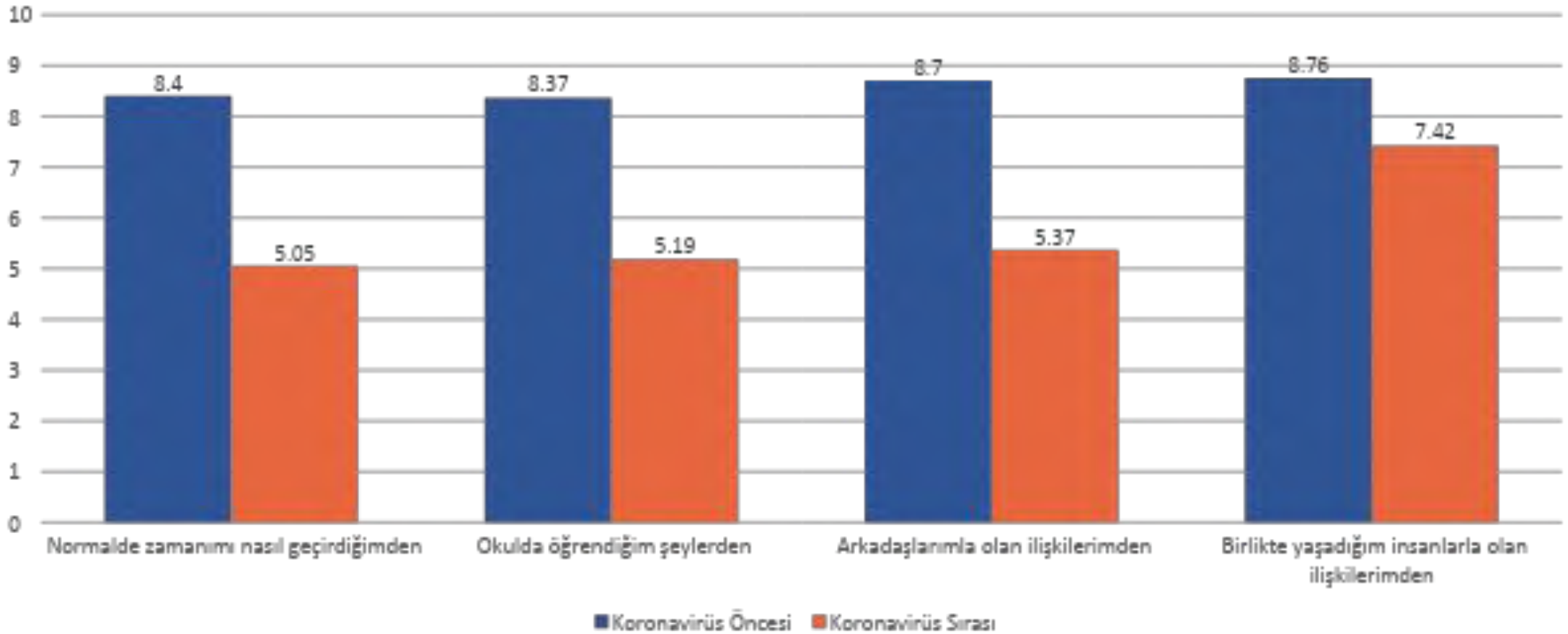
Koronavirüs'ün Hissettirdikleri (Türkiye)

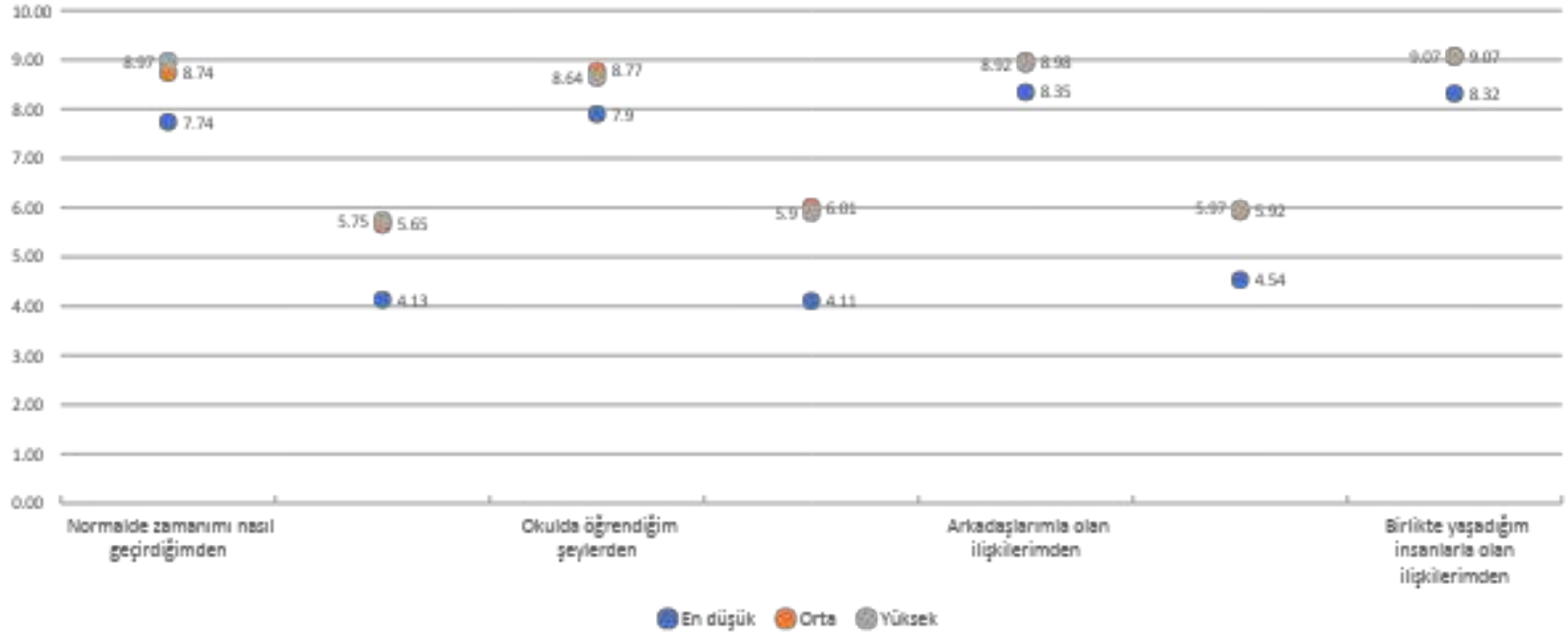
Geçirilen Zamandan Memnuniyet (Ortalamalar)

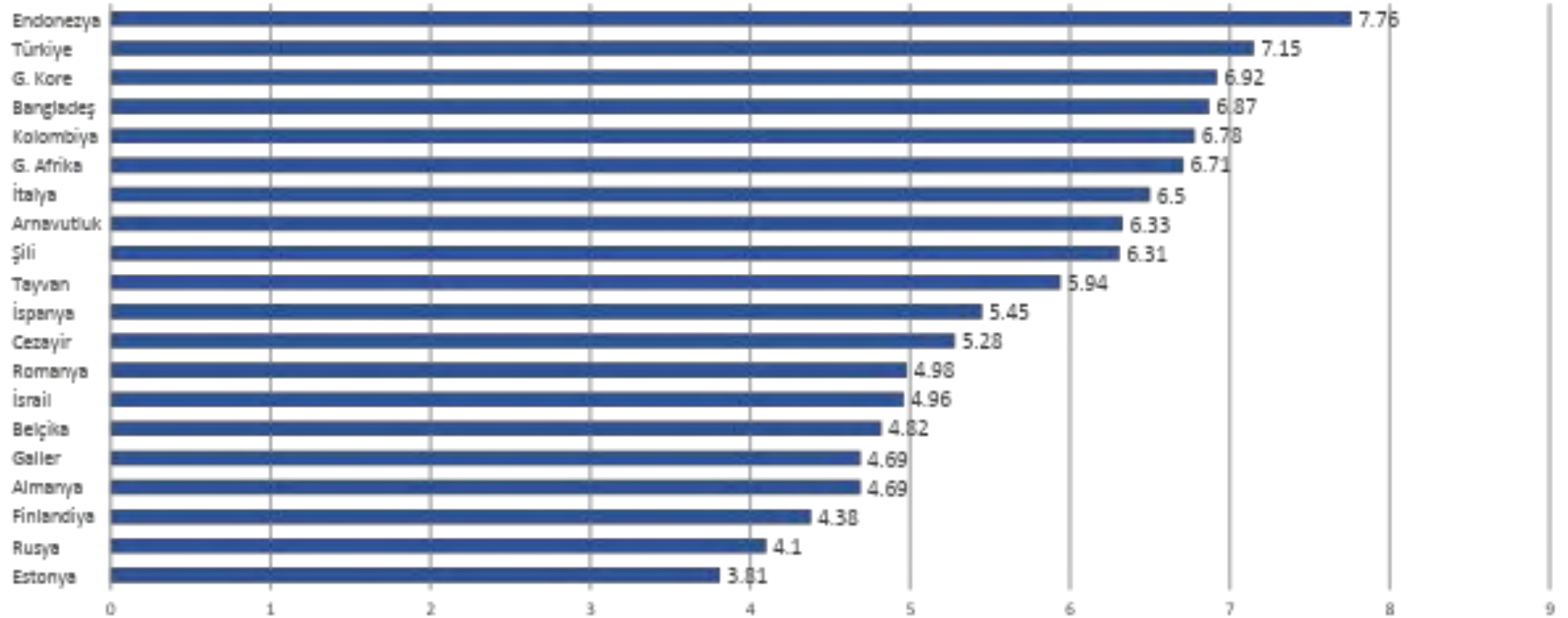
Yaşamın Farklı Alanlarında Memnuniyet (Türkiye) - Ortalama

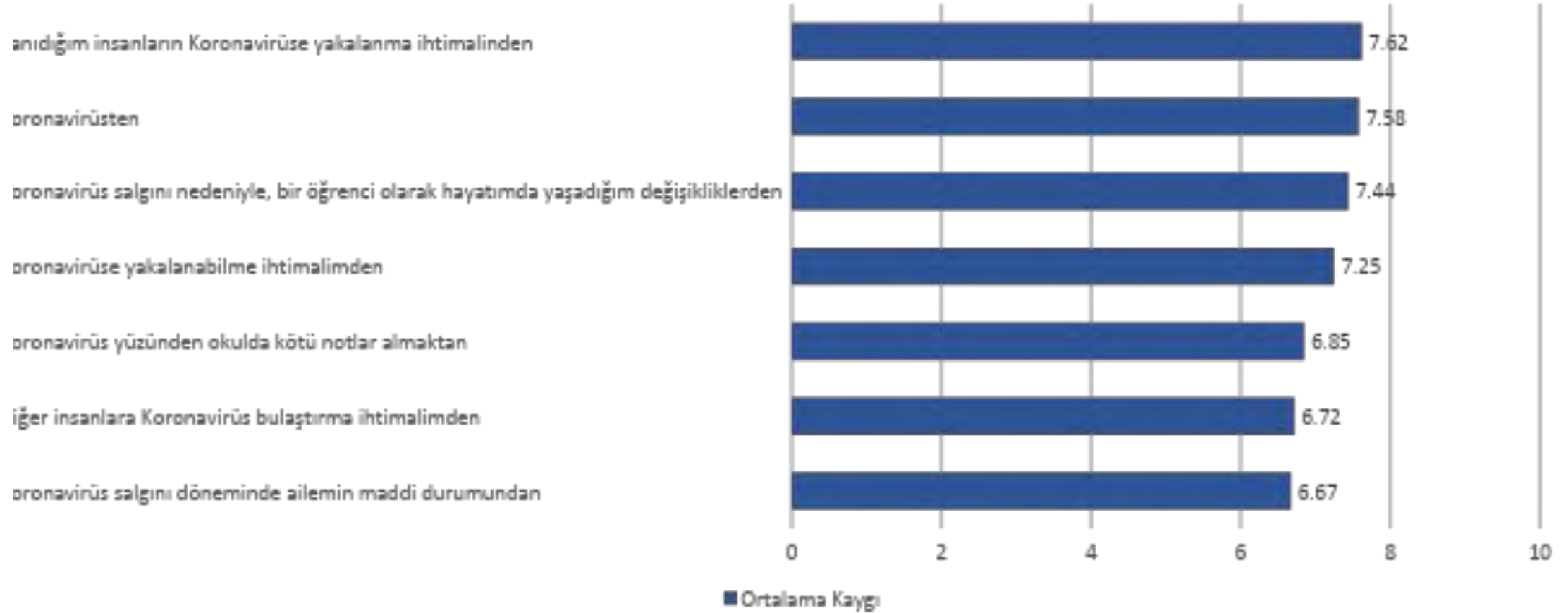
Yaşamdan Memnuniyet ve SES (Türkiye) - Ortalamalar

Çocukların Duyduğu Kaygılar (Ortalama)

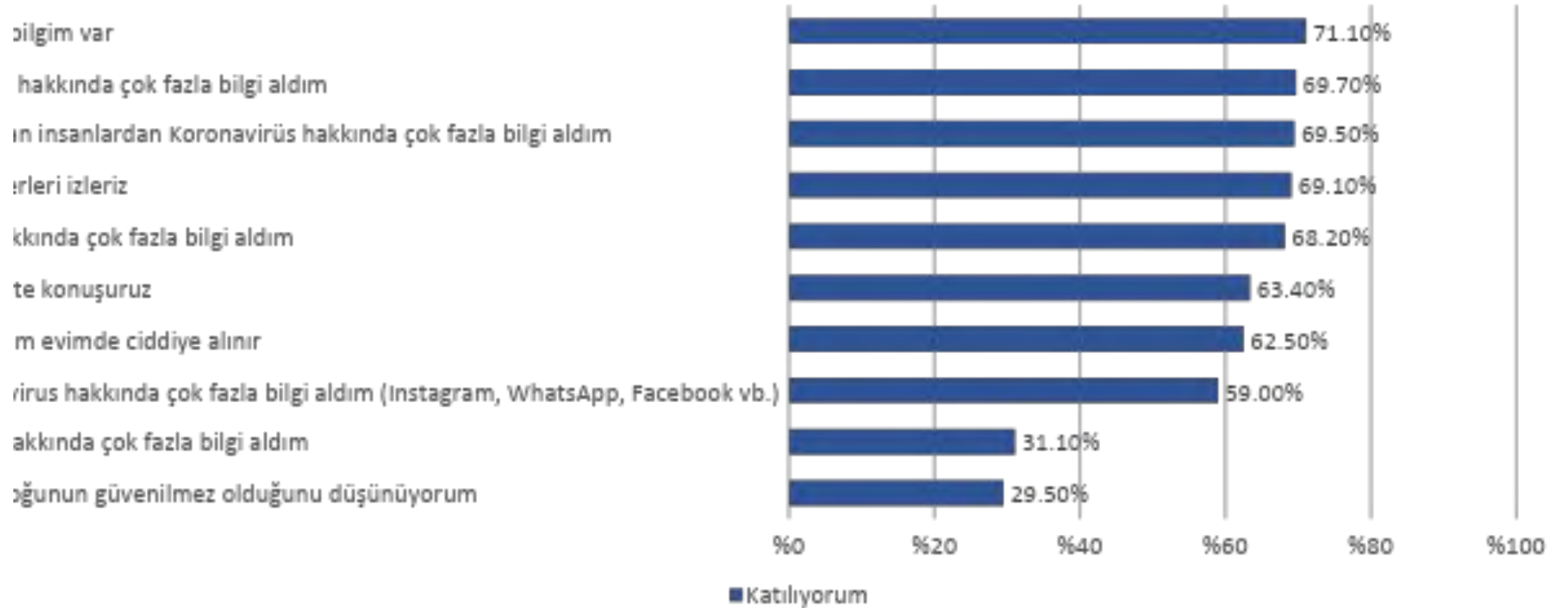
Çocukların Duydukları Kaygılar (Türkiye) - Ortalama

Çocukların Duydukları Kaygılar ve SES (Türkiye) - Ortalamalar

Çocuklar ve Koronavirüs (Türkiye)

Koronavirüs'te Ev...

Koronavirüs'te Zaman Geçirme (Türkiye)

yalanmak

ka bir cihazda film veya dizi izlemek

ek

la veya diğer cihazlarda oyun oynamak (PlayStation, Xbox, Nintendo vb.)

ışka bir uygulama aracılığıyla konuşmak (Örn: WhatsApp vb. kullanarak)

alışmak (örneğin bilgisayarda, Zoom'da vb.)

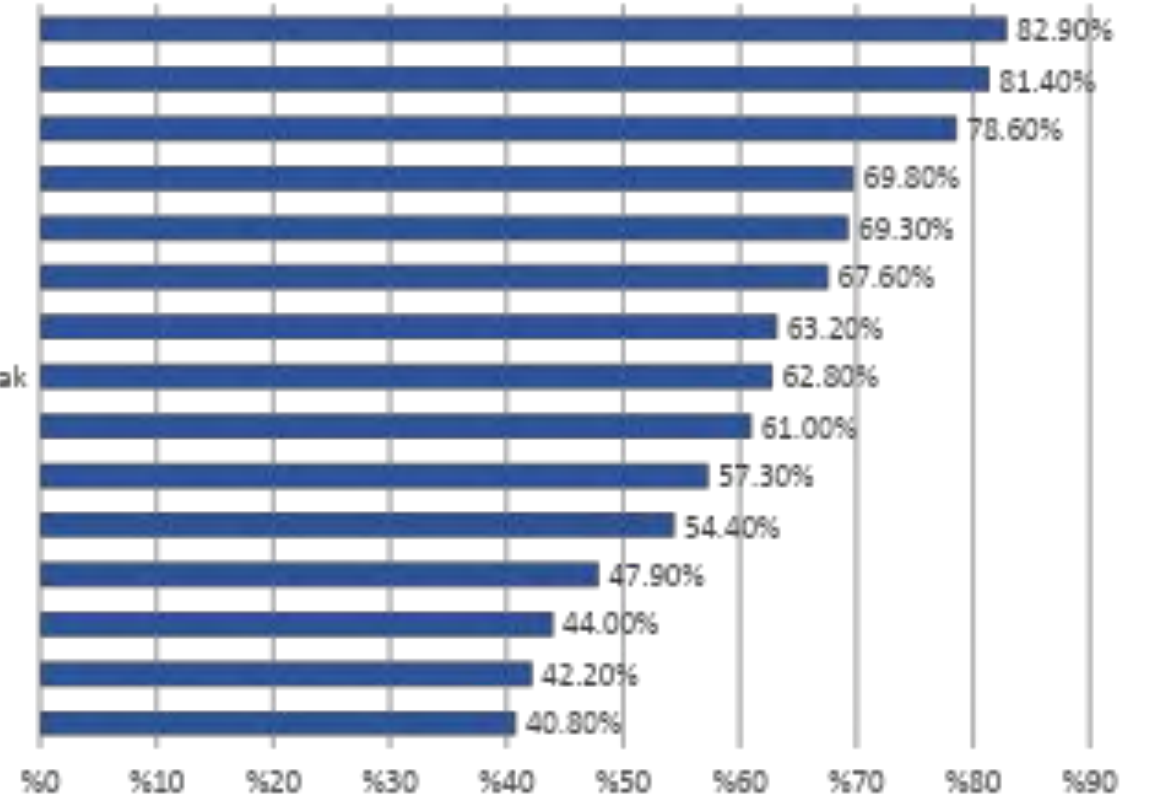
la veya diğer cihazlarda sosyal medyayı (Facebook, Instagram, TikTok vb.) kullanmak

şeyleri yapmak (hobiler, oyunlar vb.)

oynanmak

ıdığım yeni şeyler yapmak (yeni hobiler, oyunlar vb.)

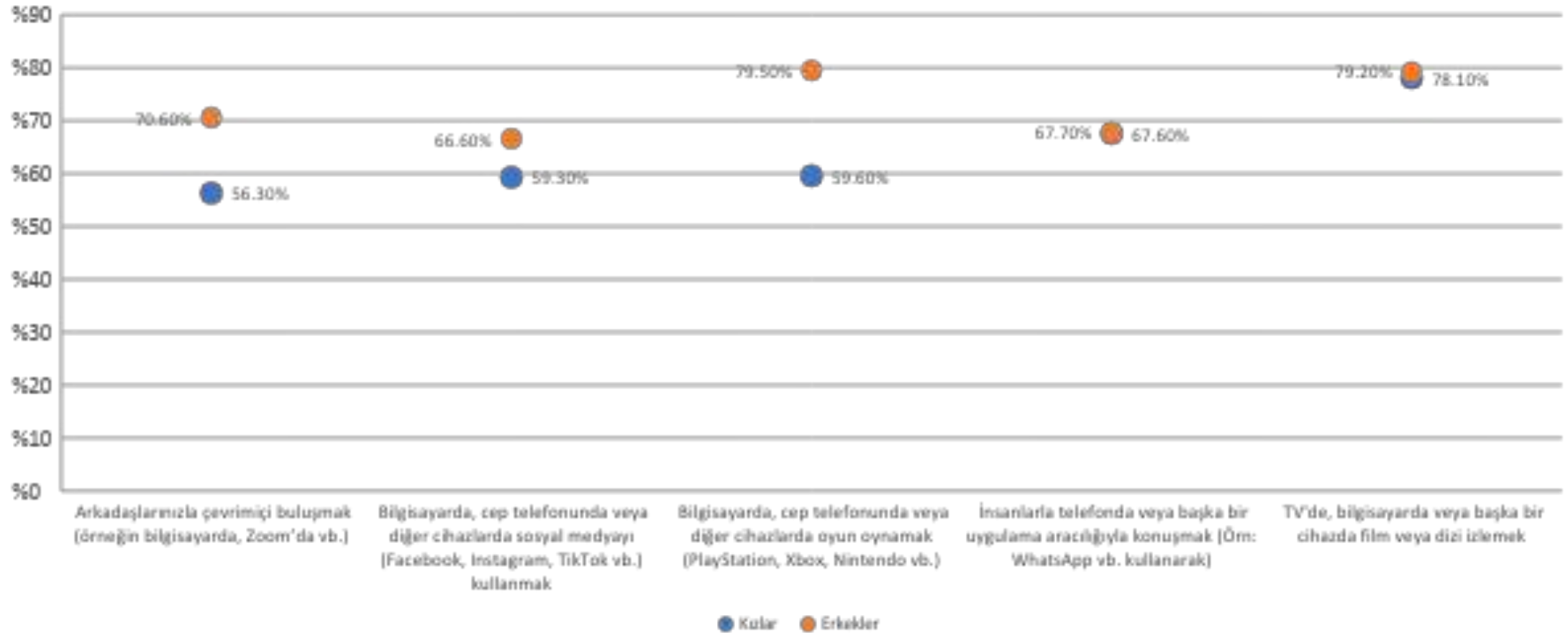
cardeşlere) veya diğer aile üyelerine bakmak

■ Haftada Üç Ya da Fazla

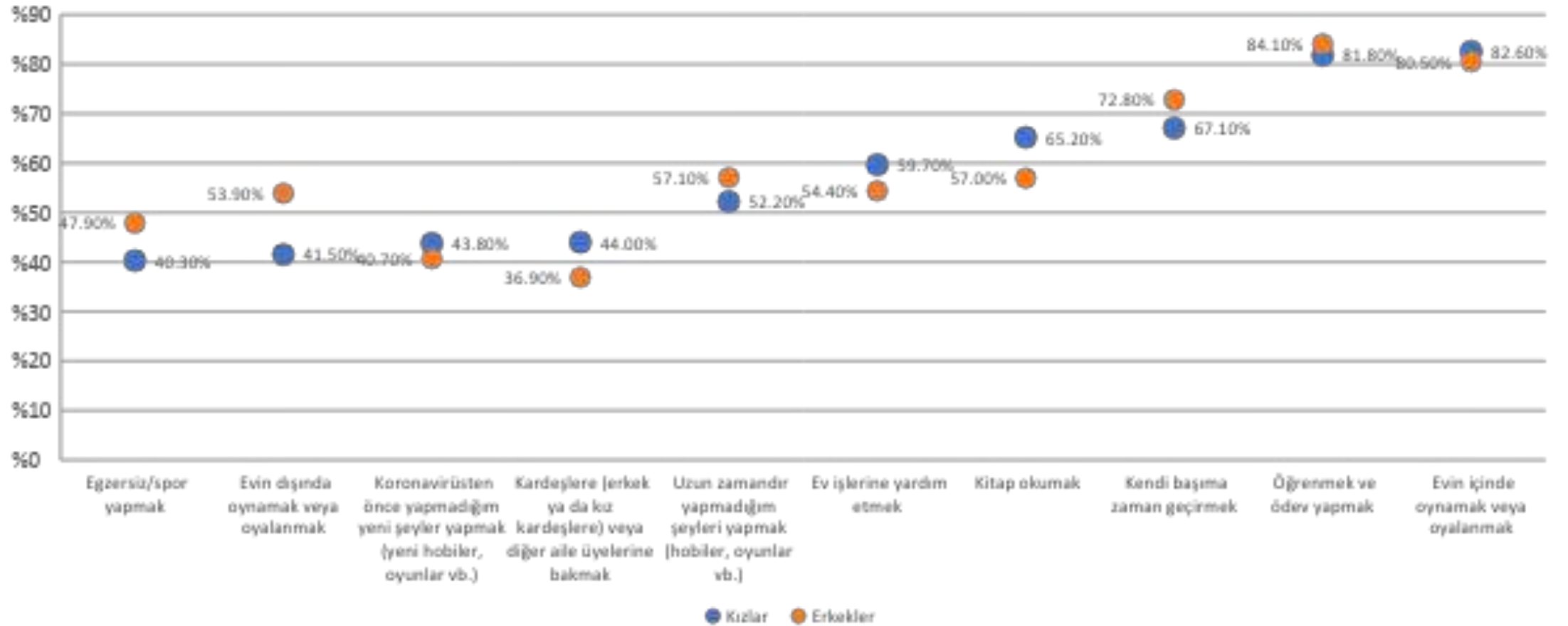
Koronavirüs'te Zaman Nasıl Geçiyor? (Türkiye)

«Haftada üç ve daha fazla», Cinsiyet

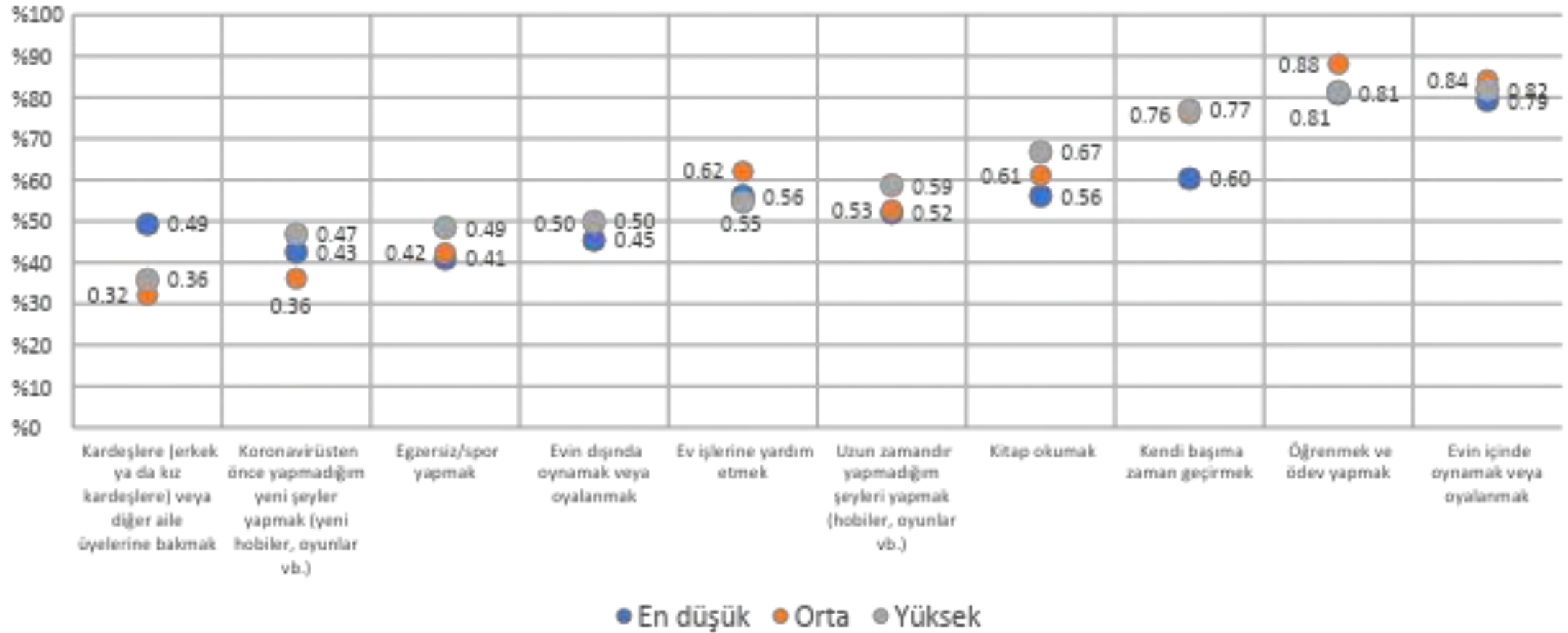
Koronavirüs'te Zaman Nasıl Geçiyor?(Türkiye)

«Haftada üç ve daha fazla», Cinsiyet

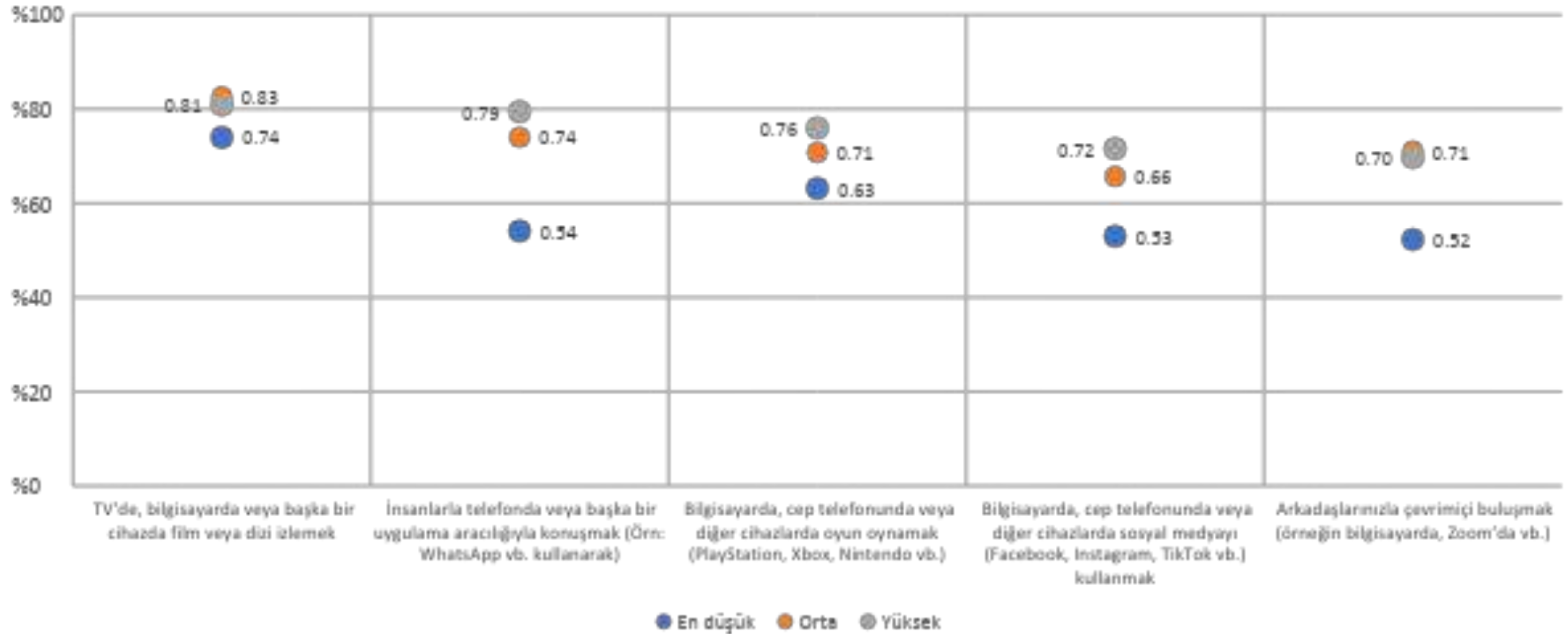
Koronavirüs'te Zaman Nasıl Geçiyor? (Türkiye)

«Haftada üç ve daha fazla», SES

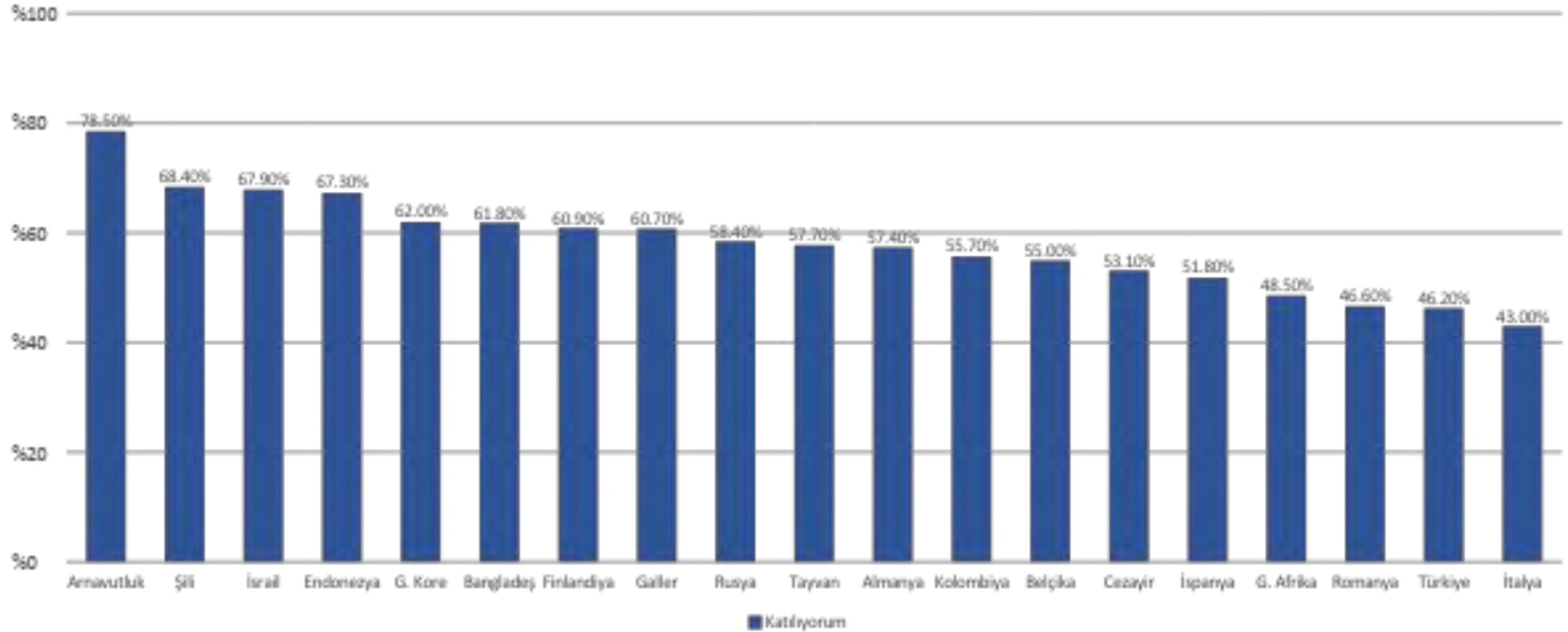
Koronavirüs'te Zaman Nasıl Geçiyor? (Türkiye)

«Haftada Üç ve daha fazla», SES

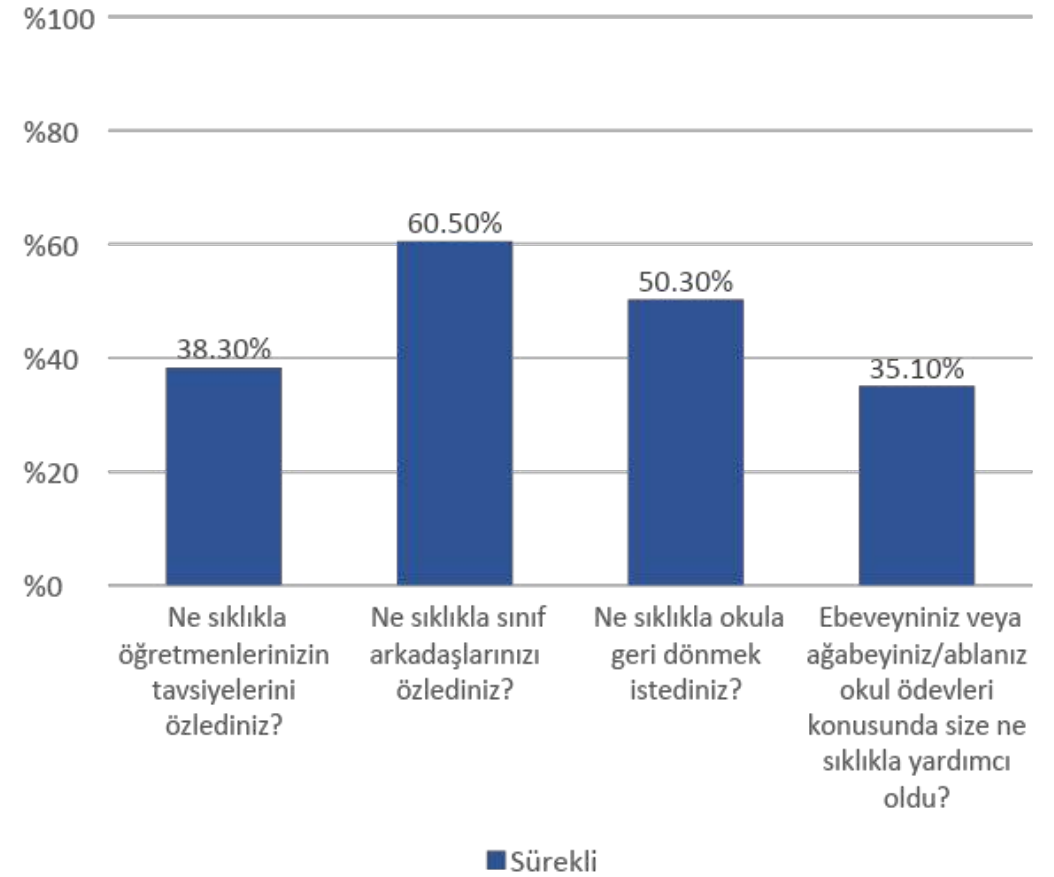
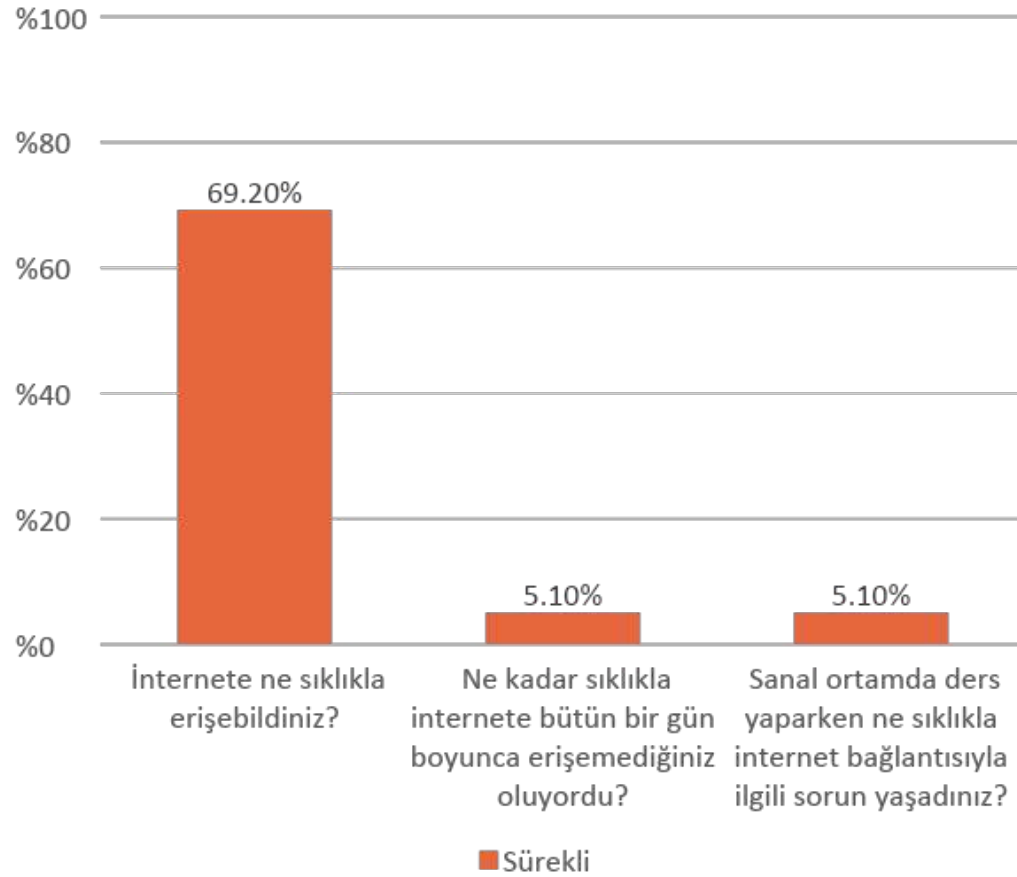

Koronavirüs'te Eğitim...

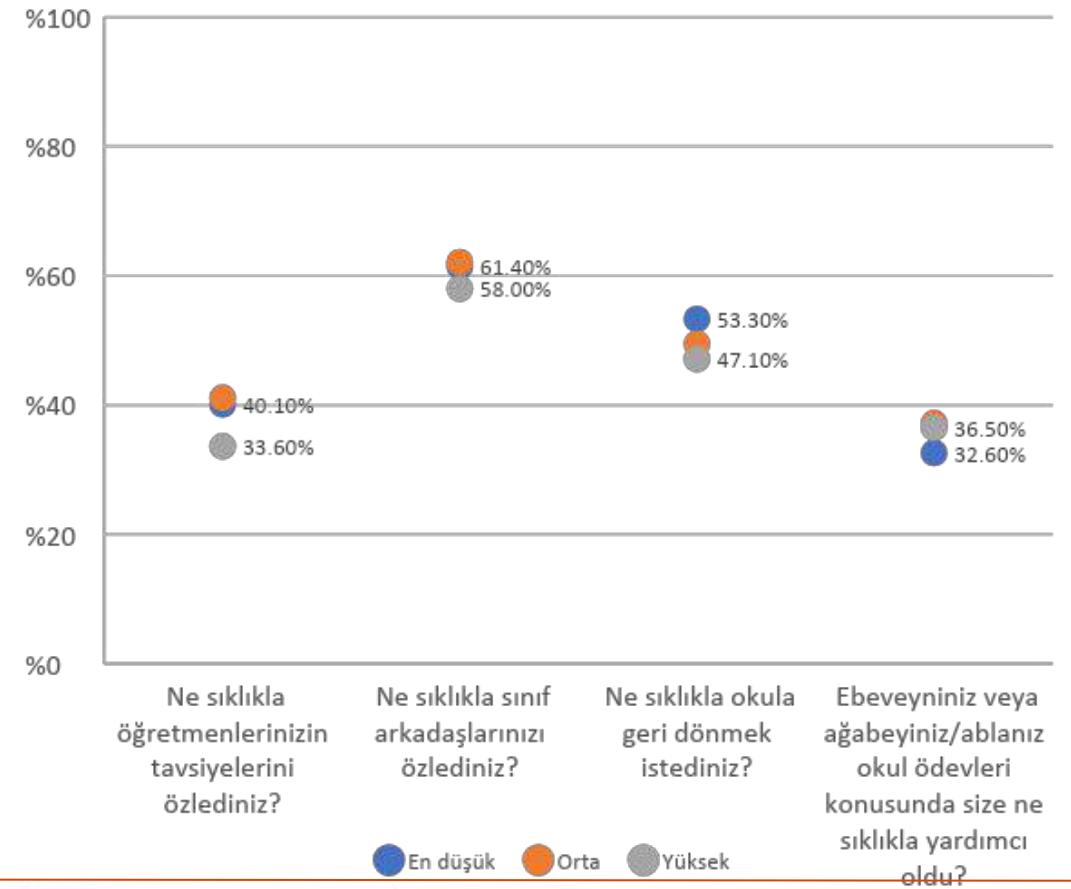
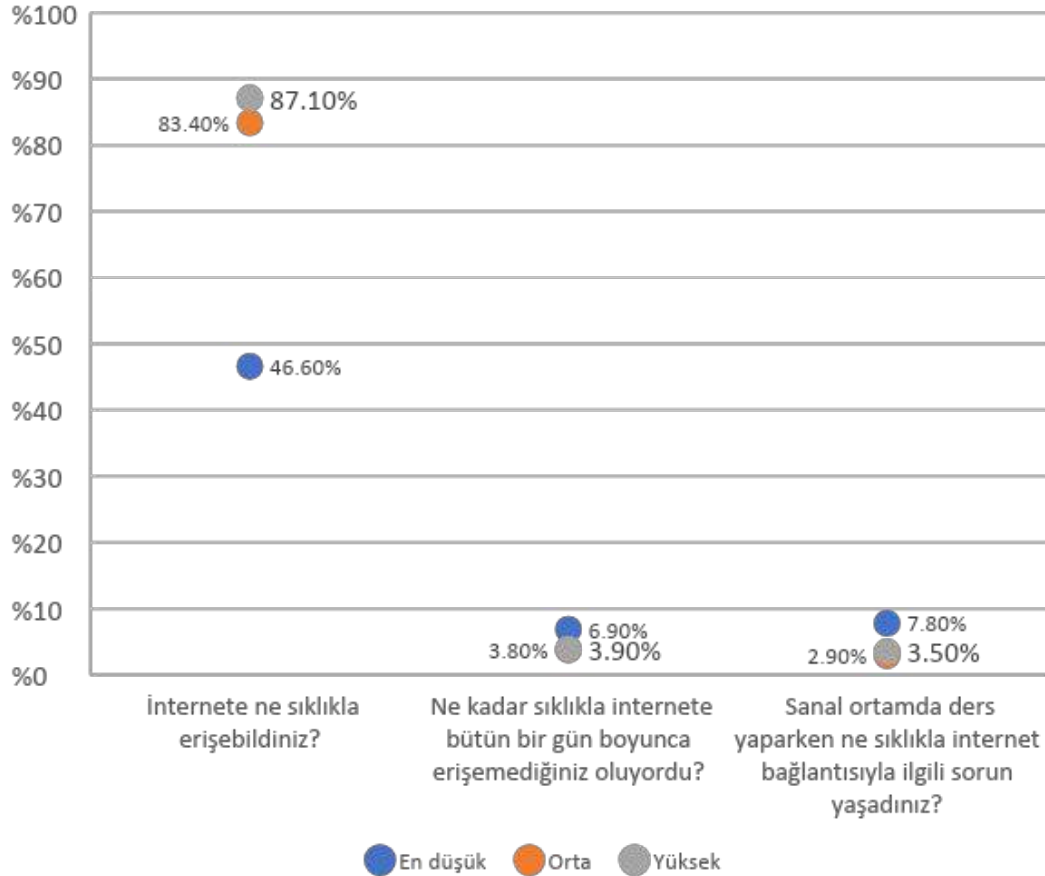
«Koronavirüs Döneminde Eğitimime Uzaktan Devam Edebildim»

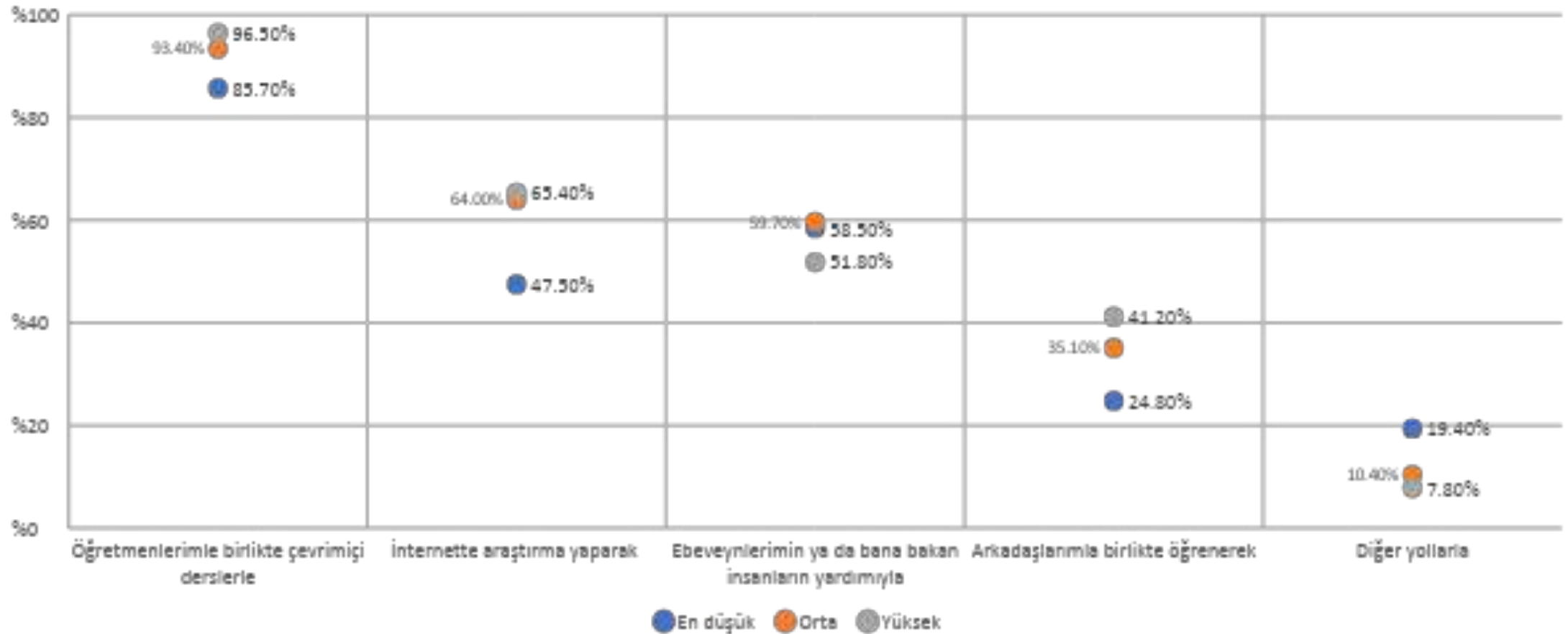
Koronavirüs'te Eğitime Erişim (Türkiye)

Koronavirüs'te Eğitime Erişim ve SES (Türkiye)

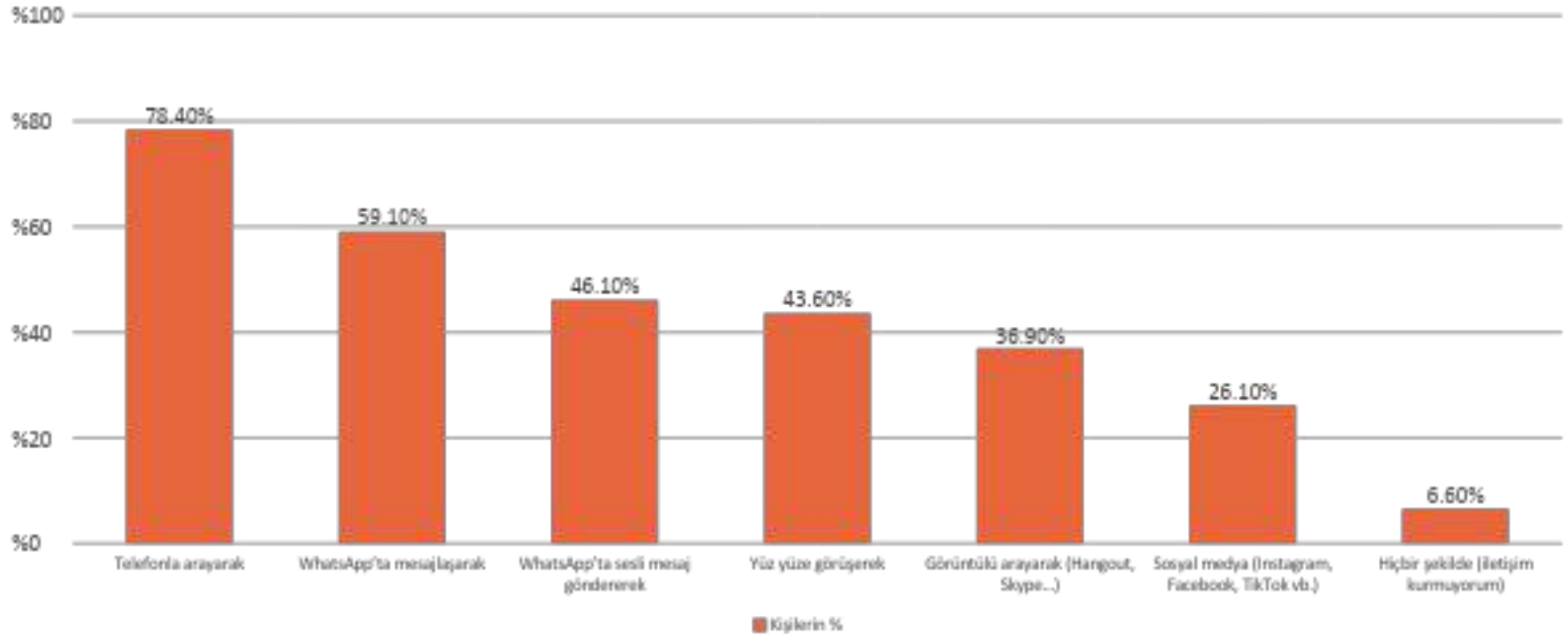

Koronavirüs'te Öğrenme Araçları ve SES (Türkiye)

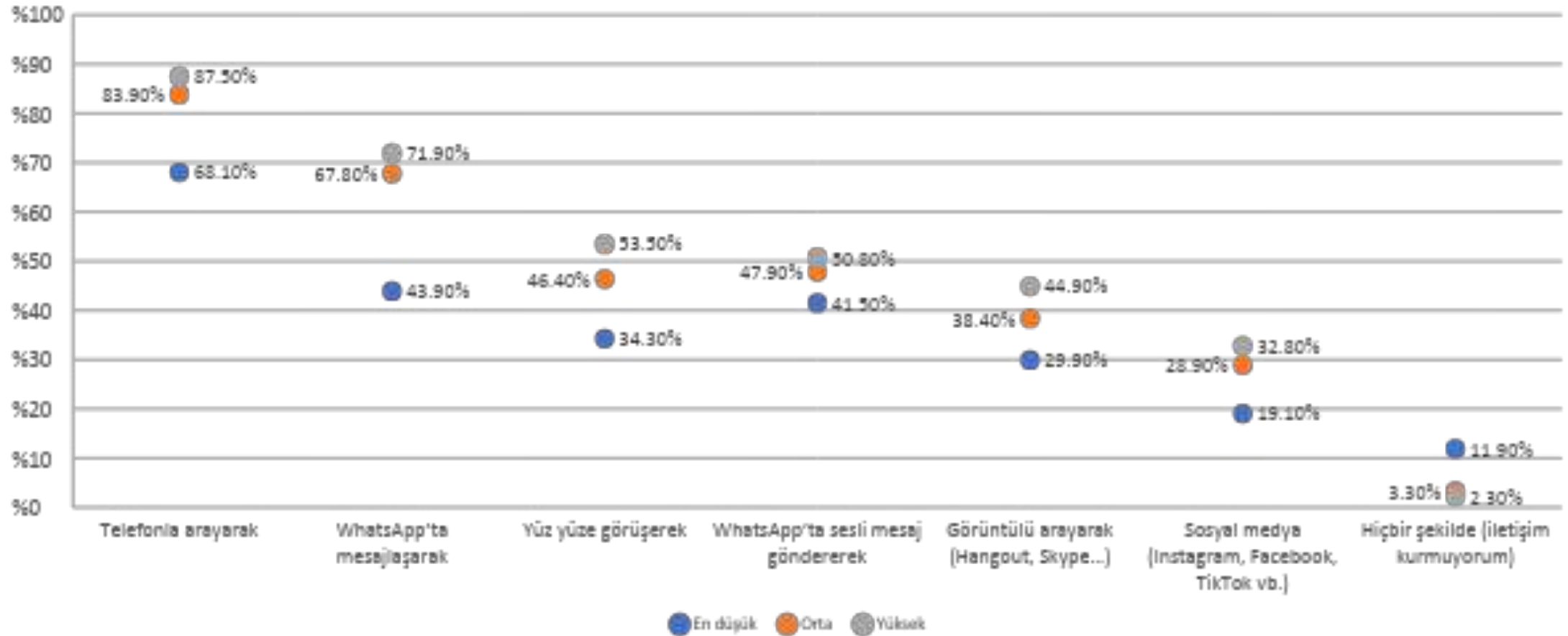

Koronavirüs'te Arkadaşlık

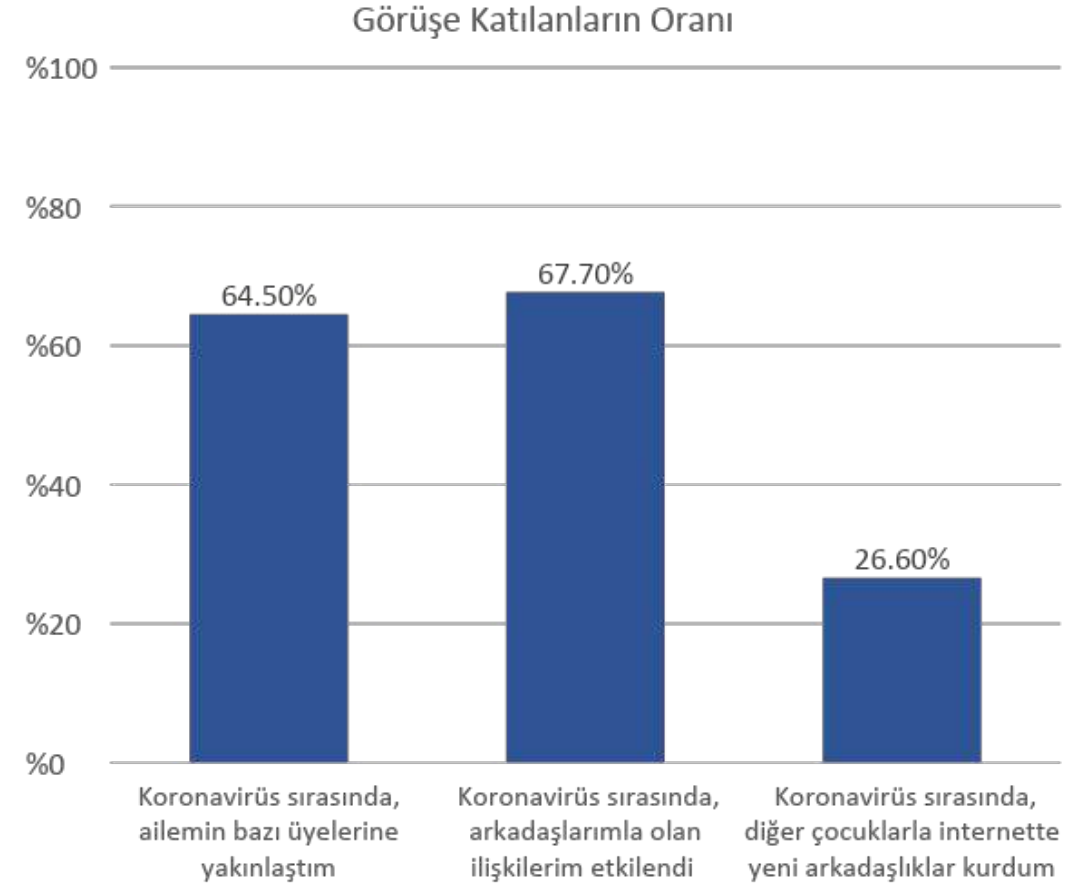
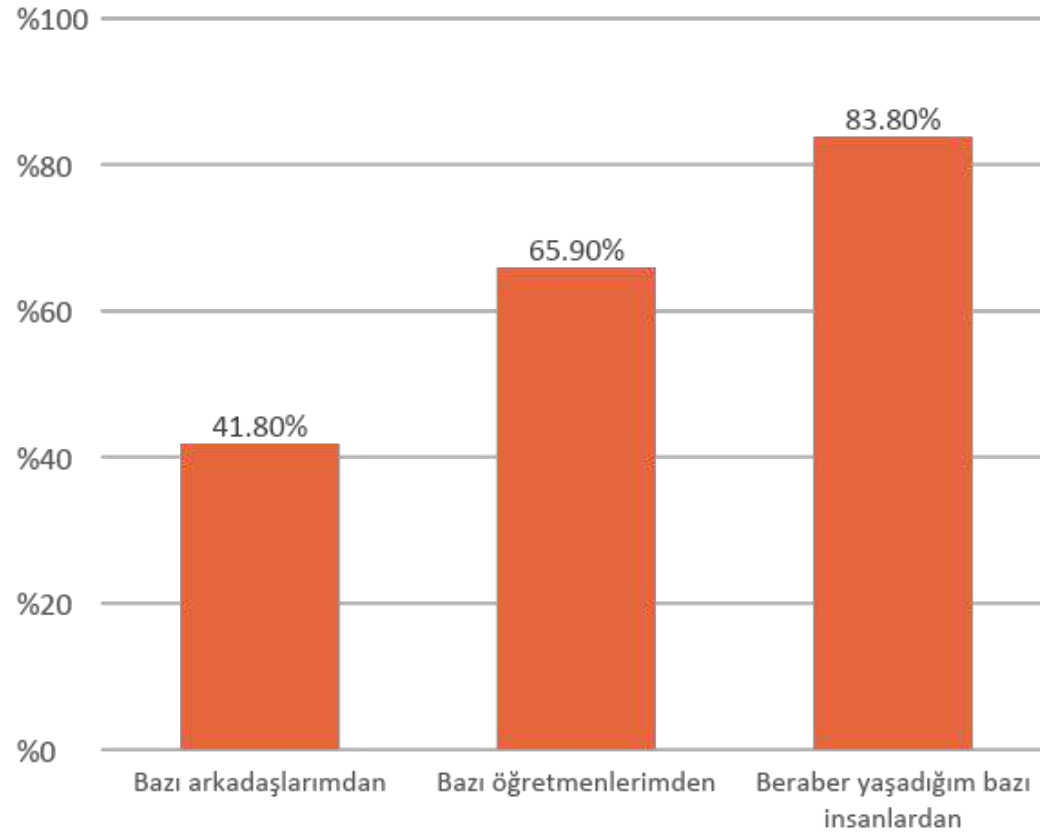
Koronavirüs'te Arkadaşlarınızla Nasıl İletişim Kuruyorsunuz? (Türkiye)

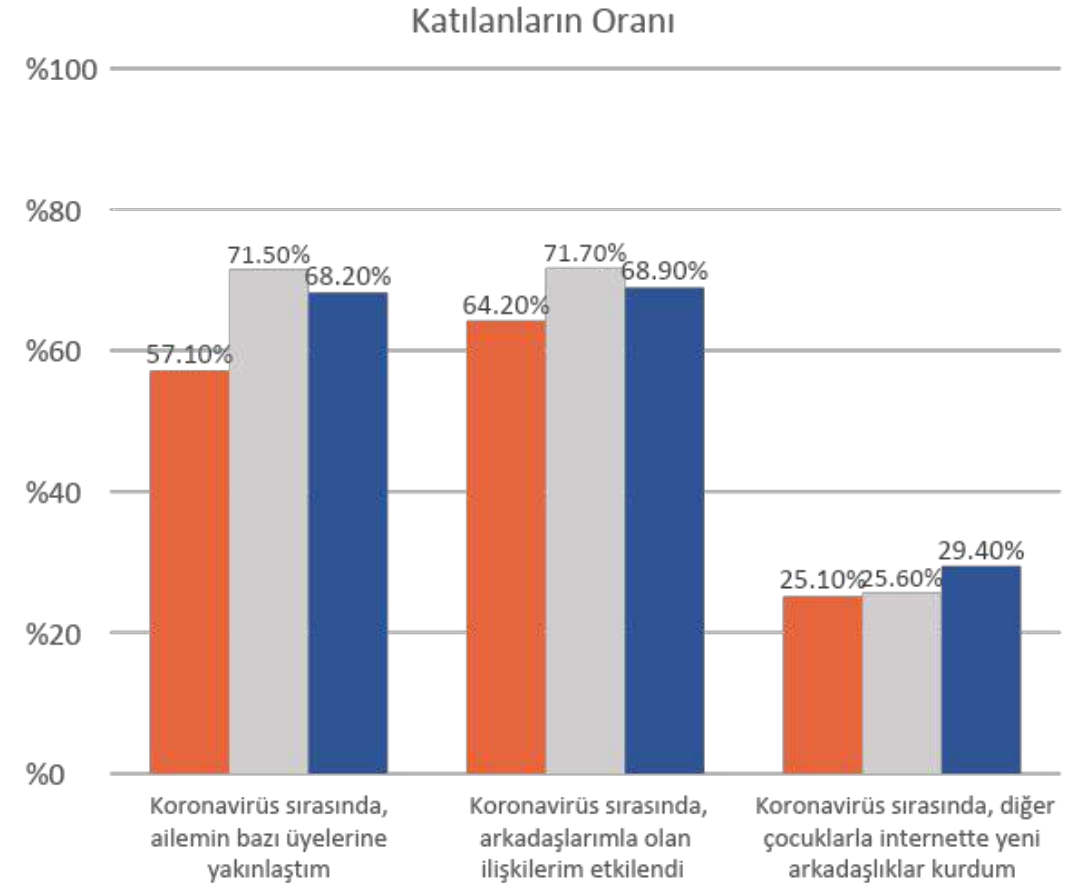
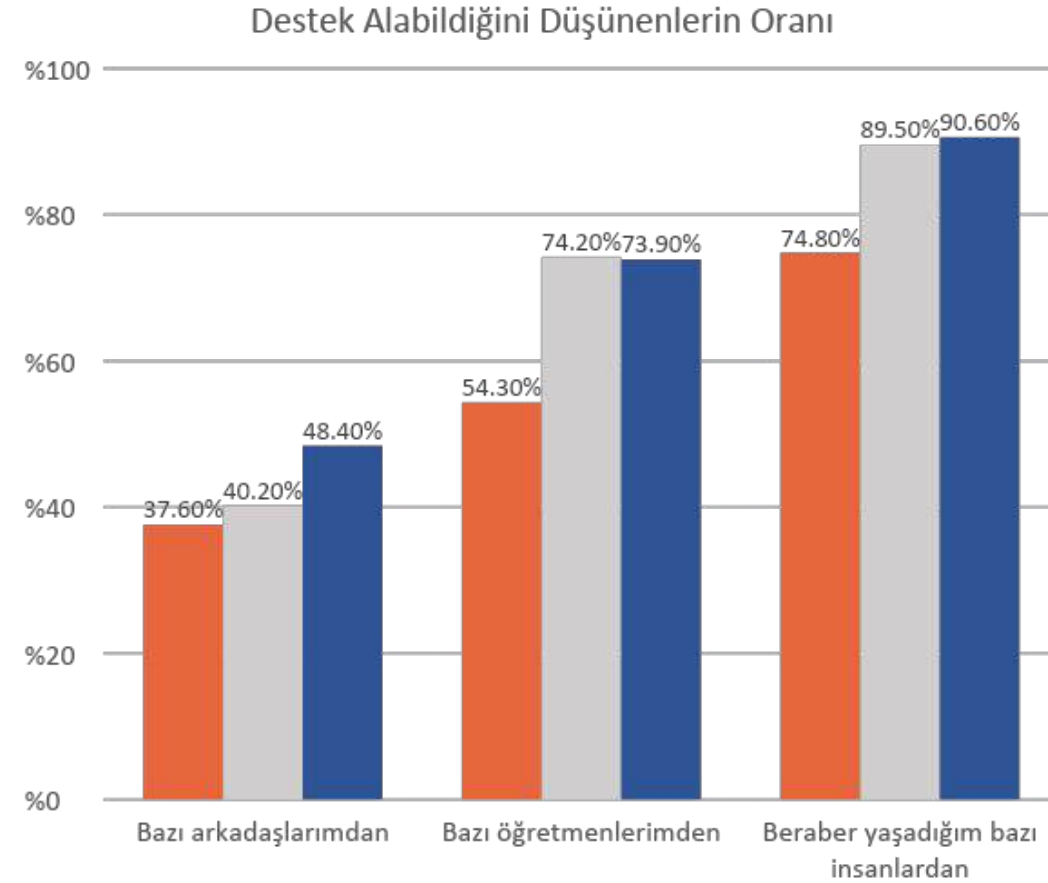
Koronavirüs'te Arkadaşlarınızla Nasıl İletişim Kuruyorsunuz? – SES (Türkiye)

Koronavirüs'te İlişkiler (Türkiye)

Koronavirüs'te İlişkiler ve SES (Türkiye)

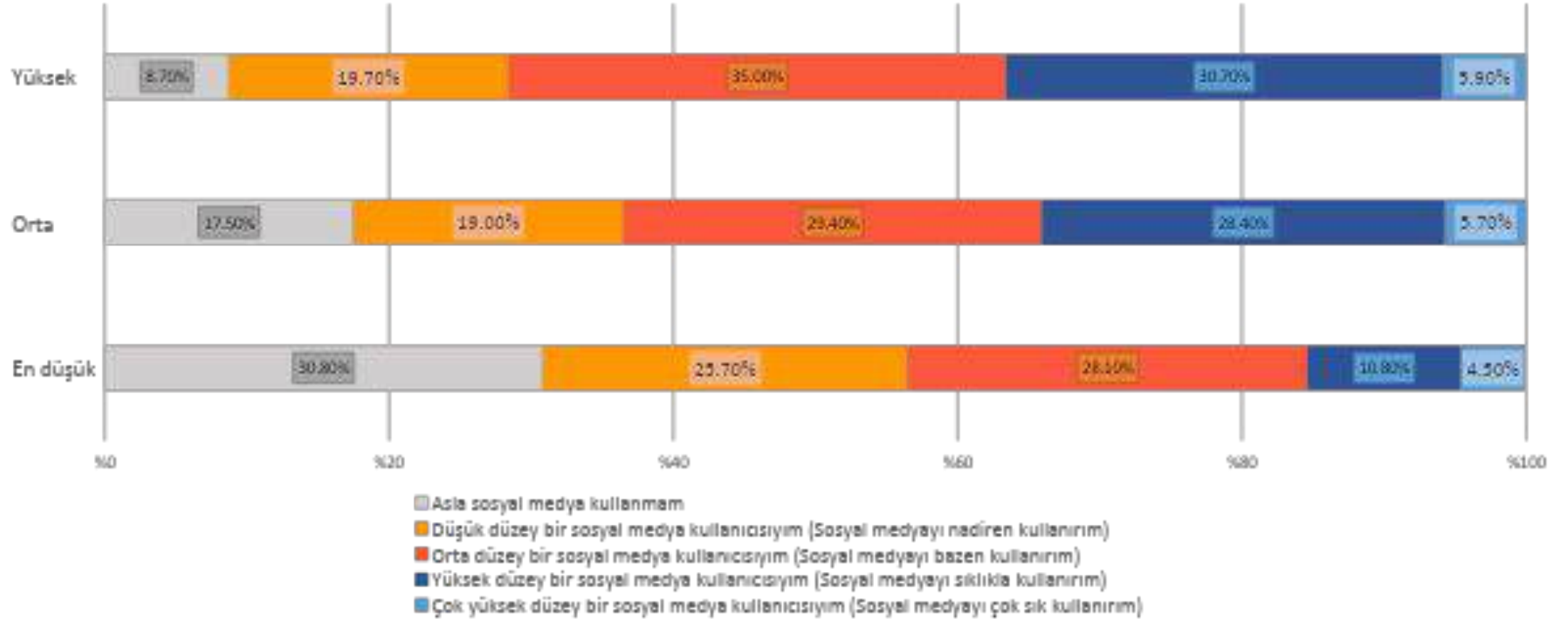

Dijital Yaşam

«Nasıl Bir Sosyal Medya Kullanıcısısınız?»

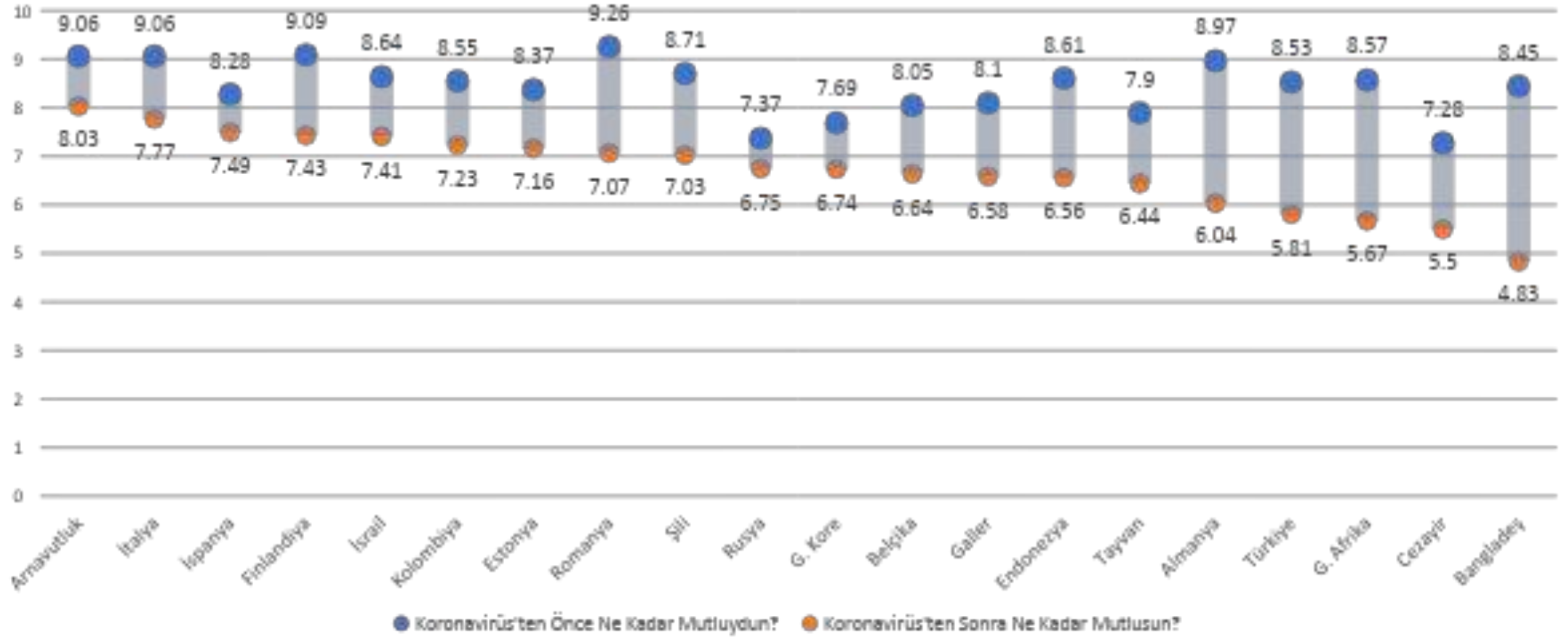

«Nasıl Bir Sosyal Medya Kullanıcısısınız?» ve SES

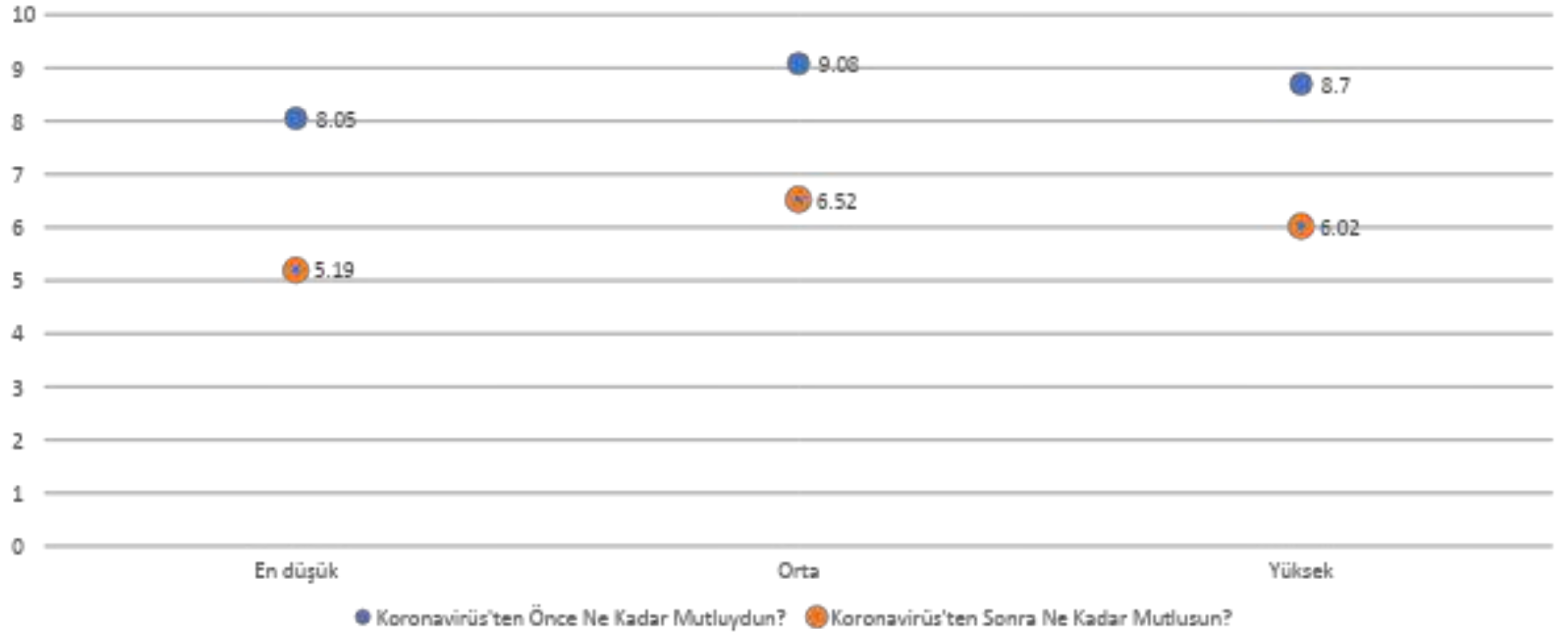

Yaşamdan Memnuniyet

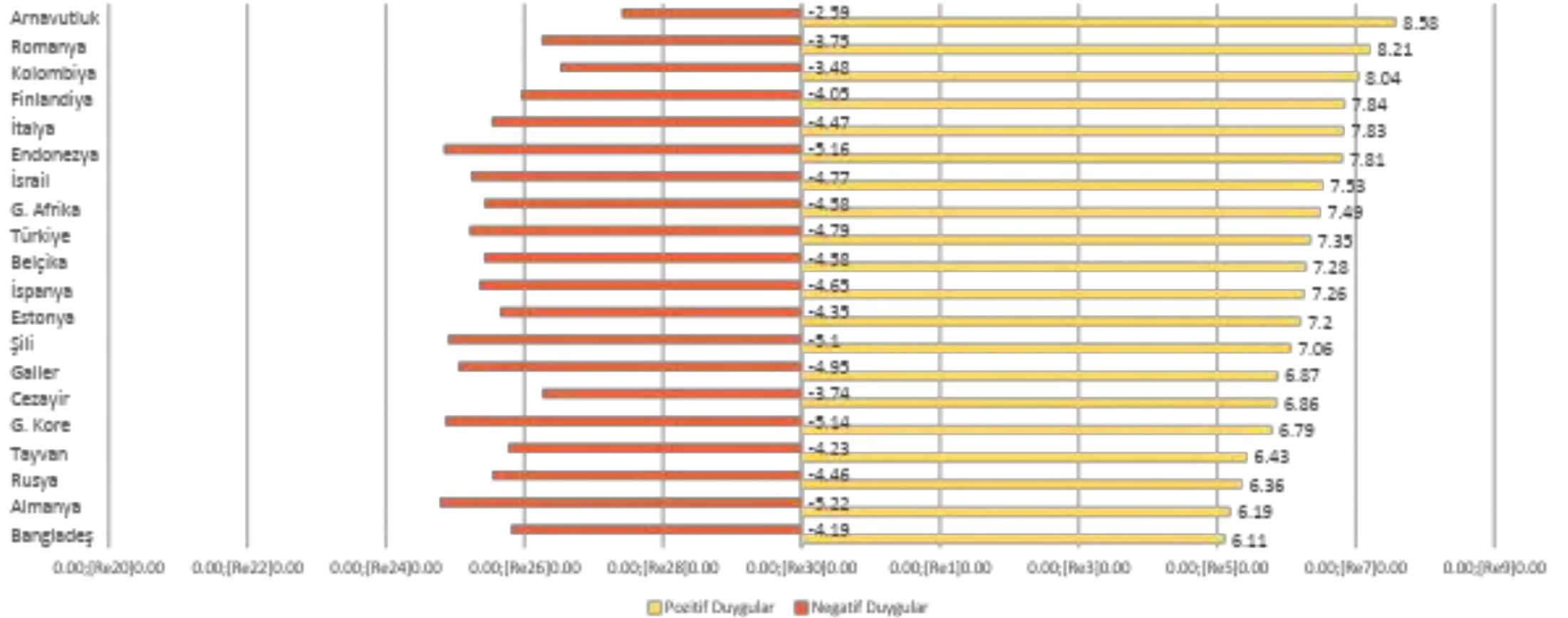
Genel Olarak Yaşamdan Memnuniyet

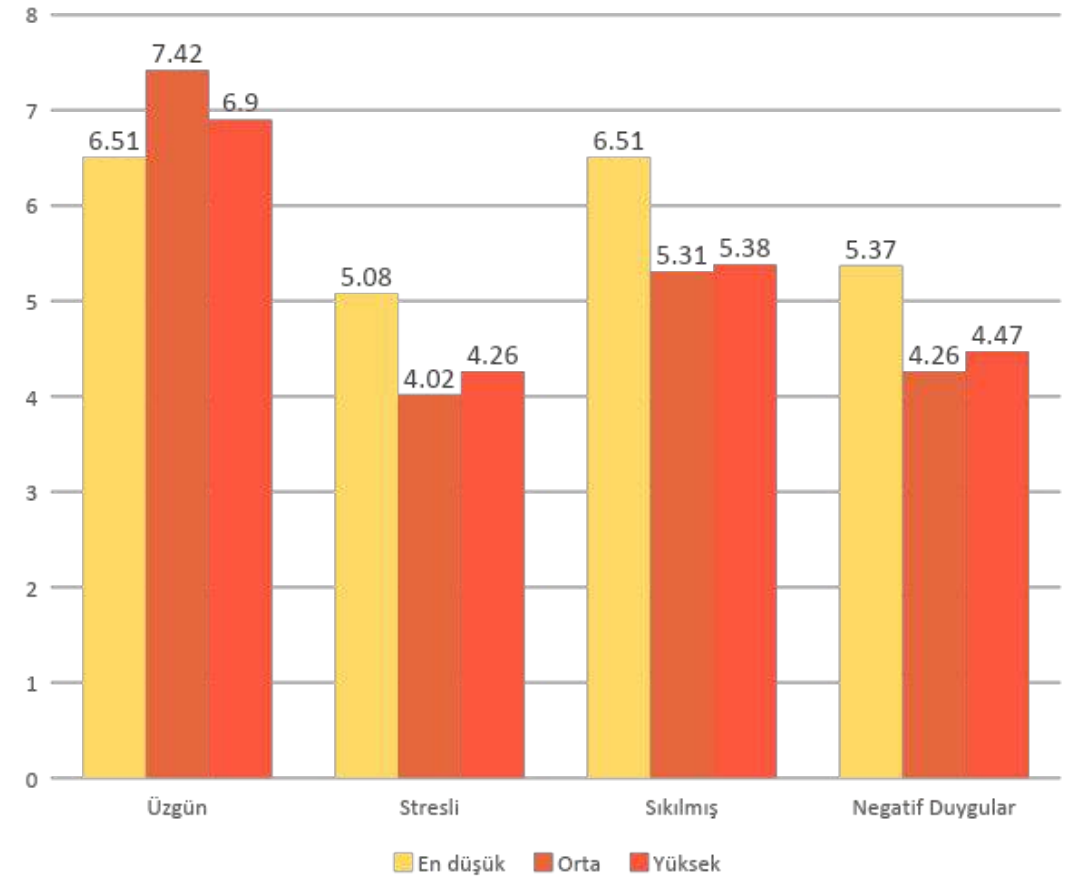
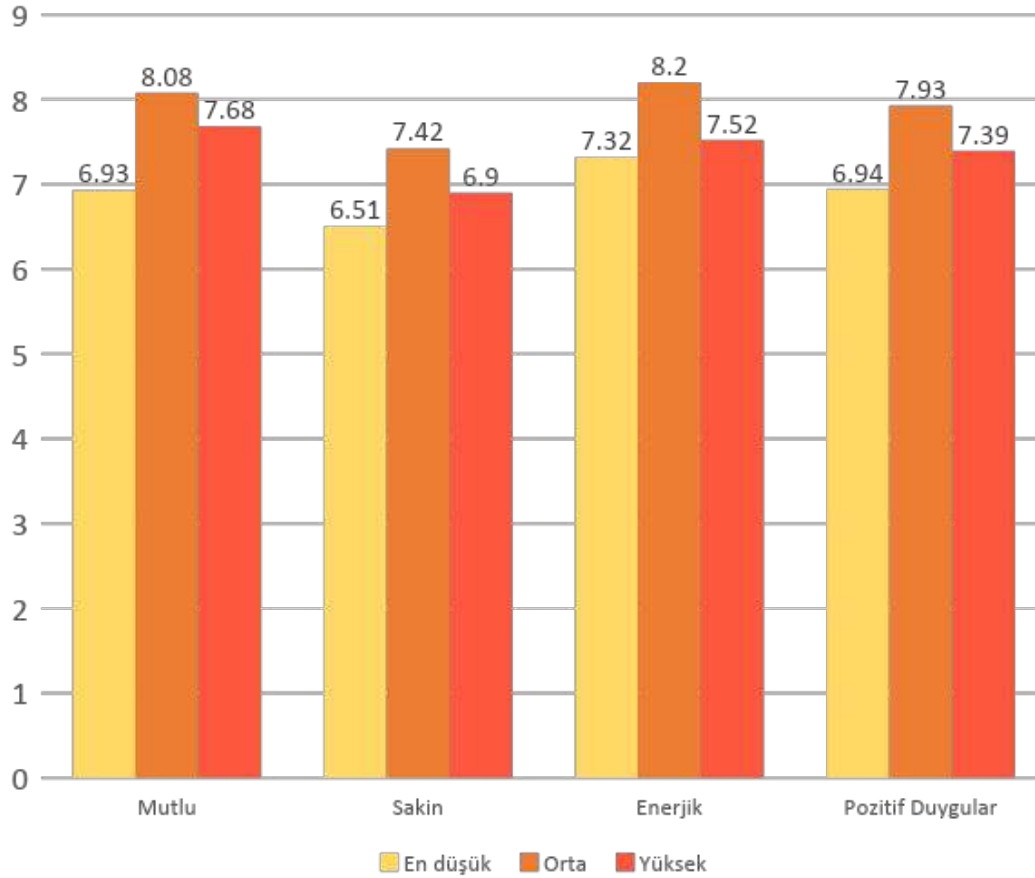
Genel Olarak Yaşamdan Memnuniyet ve SES (Türkiye)

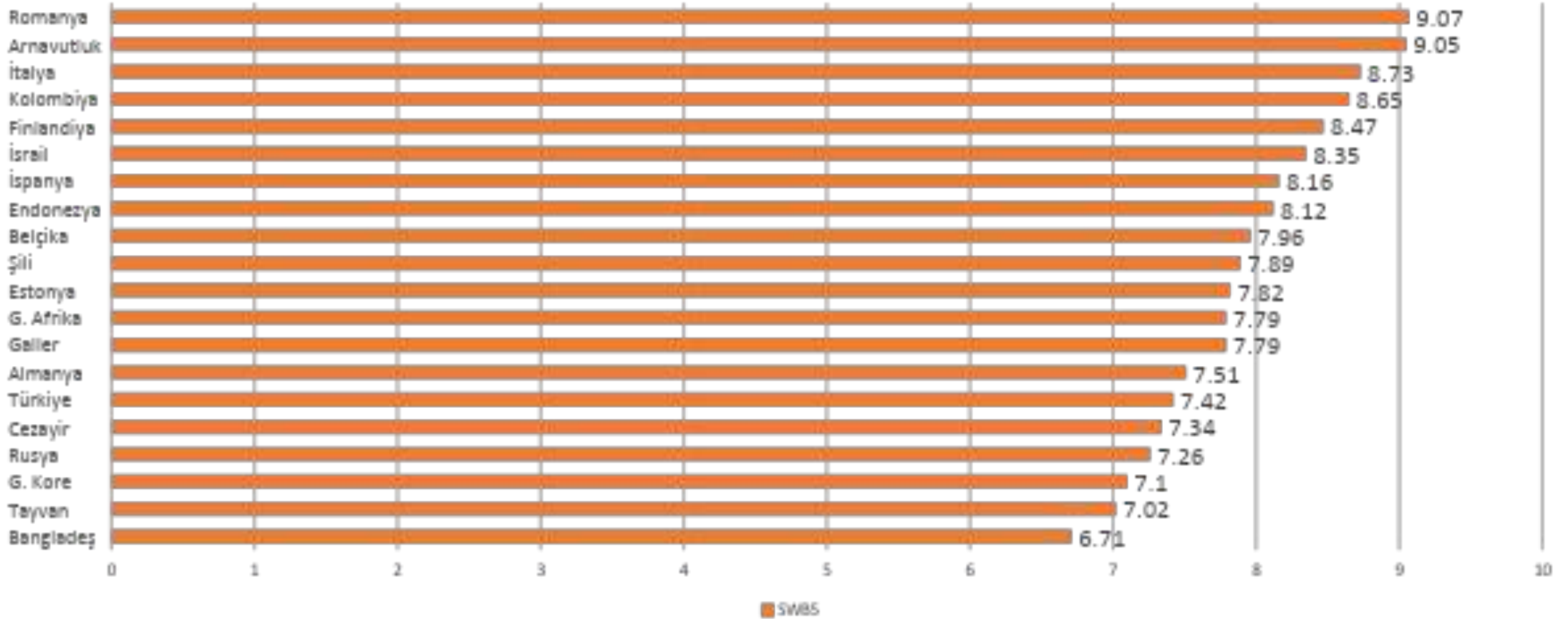
Koronavirüs Döneminde Duygular

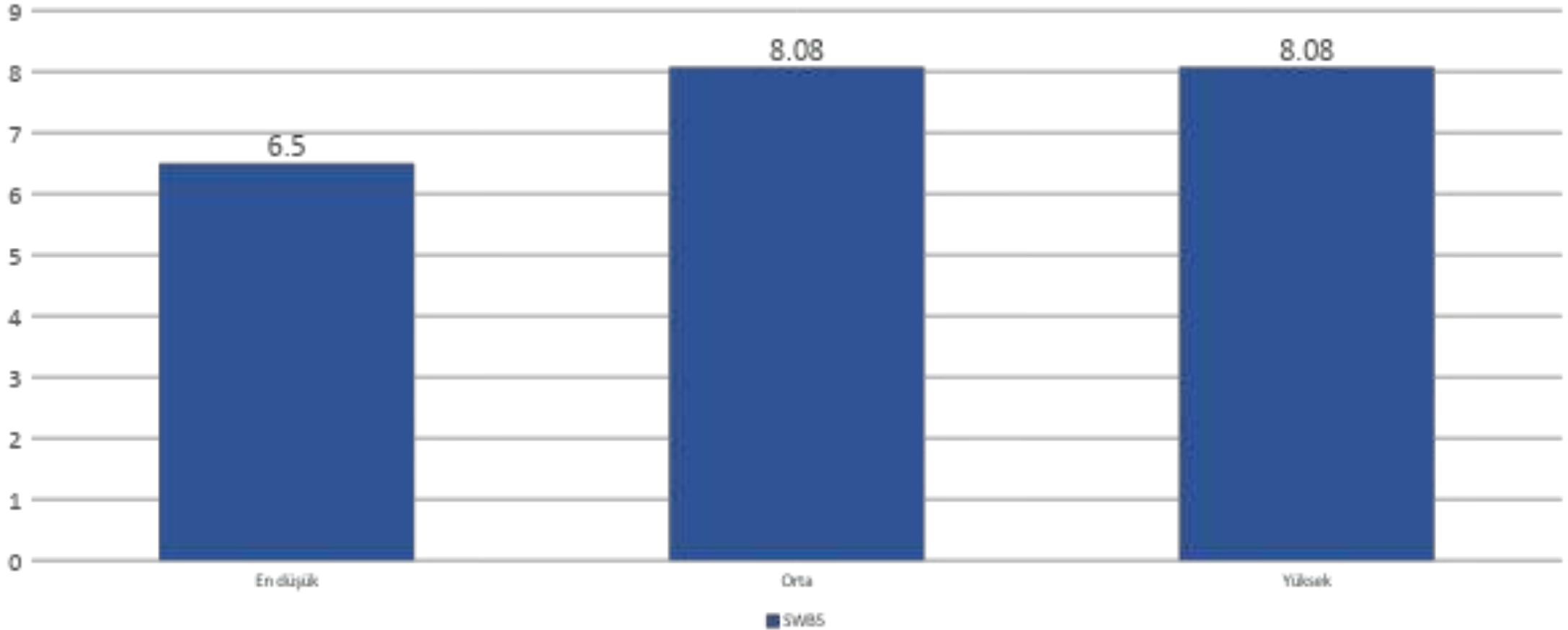
Koronavirüs Döneminde Duygular ve SES (Ortalama)

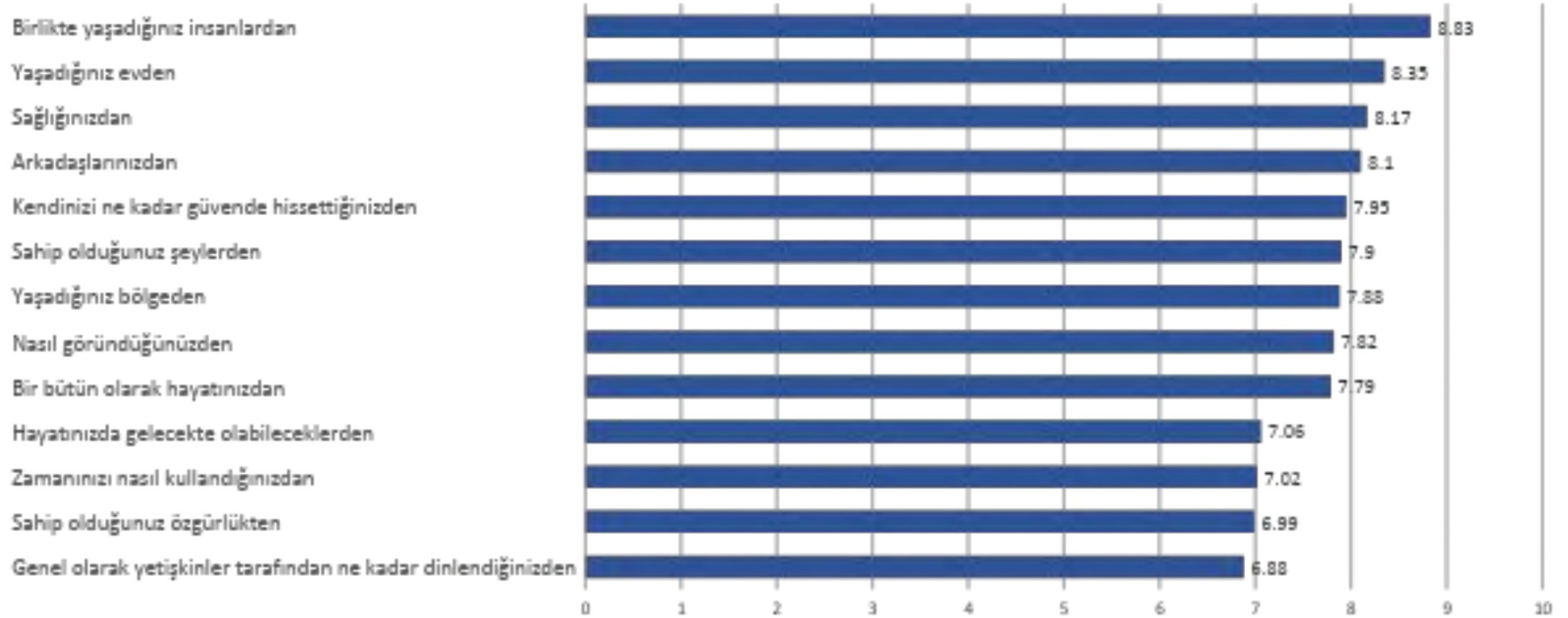
Öznel İyi Olma Hali (SWB5)- Ortalamalar

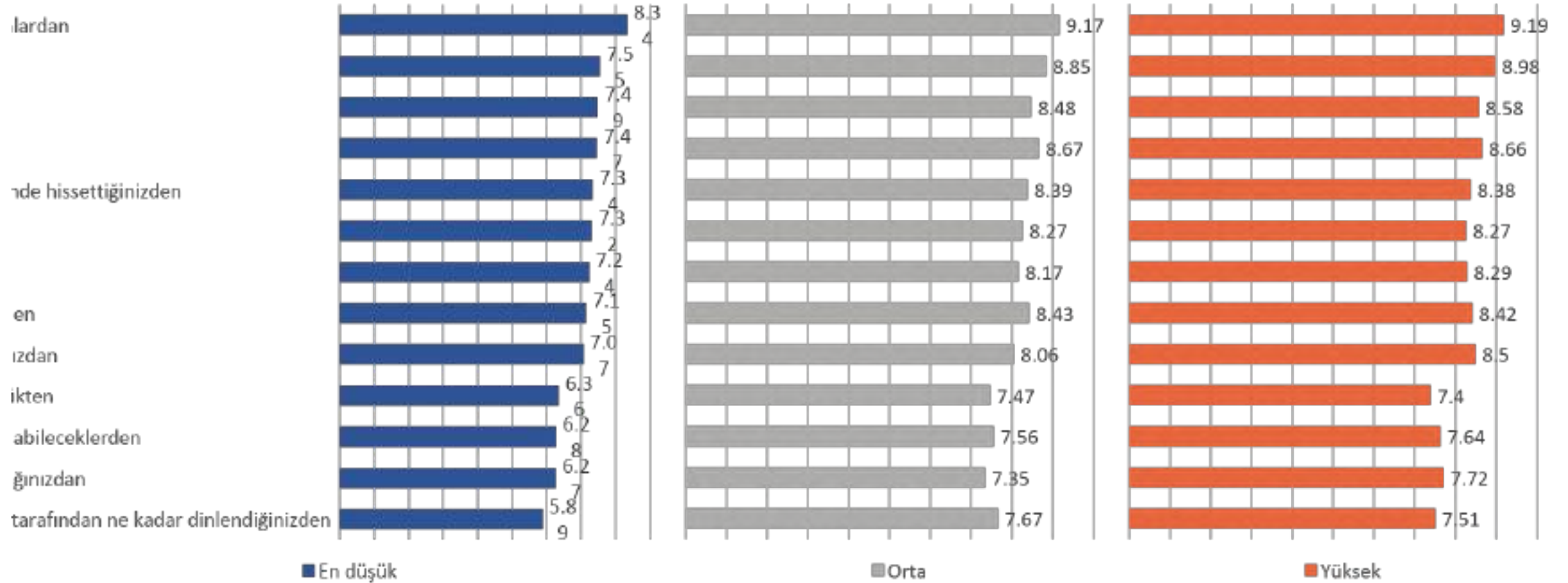
Öznel İyi Olma Hali (SWB5) ve SES (Türkiye)- Ortalamalar

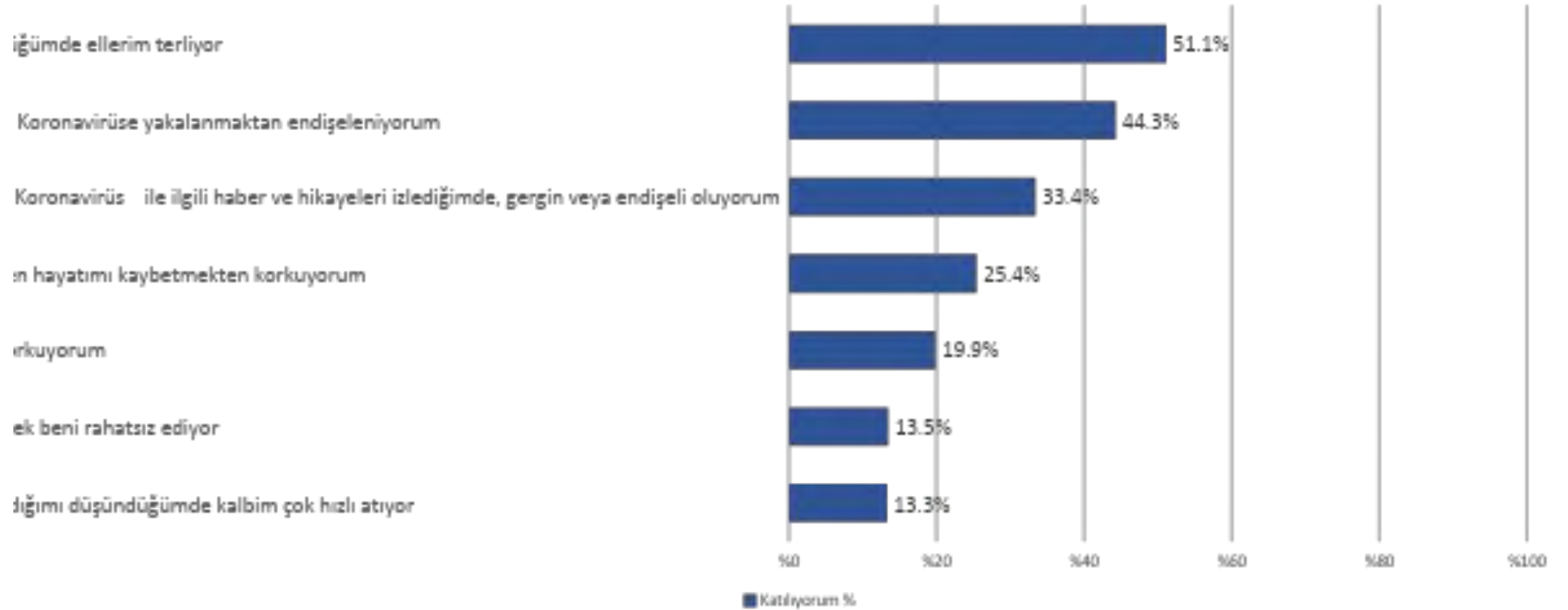
Hayatın Farklı Boyutlarından Memnuniyet (Türkiye, Ortalama)

Hayatın Farklı Boyutlarından Memnuniyet ve SES (Türkiye)

Koronavirüs Kaygıları (Türkiye)

Teşekkürler...

COVID-19 ve Çocuğun İyi Olma Hali Araştırmaları

Bulgu Özetleri:

Başak Akkan; Emre Erdoğan; Gözde Durmuş, Pınar Uyan Semerci

OECD ülkeleri arasında en eşitsiz gelir dağılımının olduğu ve en yüksek çocuk yoksulluk oranına sahip ülkelerden biri olan Türkiye’de nüfusun yüzde 27’sini oluşturan yaklaşık 23 milyon çocuk var. 2011 sonrası Suriye’den gelen 3,5 milyonu aşan geçici koruma altındaki nüfusun yarısından fazlası da 18 yaş altı. 2008 yılından bu yana çocuğun iyi olma hali yaklaşımı ile sahada gerçekleştirdiğimiz birçok çalışmada, risk ve güvenlik alanındaki göstergeler açısından çocukların oldukça kırılgan bir durumda olduğunu tespit ettik. Bir çocuğun anne karnından başlayan deneyimi; sağlık, eğitim başta olmak üzere haklara eşit erişimi olmaması sebebi ile yoksulluğun nesilden nesile aktarımı ile neticelenebilmekte. Erken çocukluk döneminde yoksulluk koşullarının tüm olumsuzlukları ile karşılaşınca çocuklar gelişimleri açısından dezavantajlı hale gelebilmekte, sağlıklı beslenmeme, hastalıkların doğru tedavi edilememesi, kötü barınma koşulları fiziki gelişimi engellemekte ya da kalıcı sakatlıklara yol açabilmekte. Ailenin içinde bulunduğu tüm yoksulluk ve yoksunluk çocukları hızla “büyütüp”, yetişkin sorumluluklarını üstlendirip, evde ve/ya ev dışında çocuk işçi olmalarına yol açmaktadır. Çocuğun çocukluğunu yaşamasına engel olan; fiziksel ve zihinsel sağlıklı gelişimini zedeleyen, tehdit eden ev içi ve ev dışı her aktiviteyi içeren çocuk işçiliği de bu durumun doğal sonucu olarak kabul edilip, yasal olmamasına rağmen “olağan” bir durum gibi değerlendirilebilmekte; tüm çocuklar için evrensel bir hak olarak tanımlanmış olan “eğitim” ve “oyun” yalnızca bazı çocukların erişebildiği bir hak ve yapabilirlik halini alabilmektedir. Sadece Türkiye’de değil, küresel olarak tüm dünyada eşitsizlikler, çok farklı çocukluk hallerinin aynı toplumda aynı zaman diliminde deneyimlenmesi ile sonuçlanabilmektedir.

Bu bağlamda da COVID-19’un kısa ve uzun dönemli etkilerini ele almak, üst üste binen kesişimsel eşitsizliklerin nesilden nesile aktarılmasının önüne nasıl geçilebileceğini ve özellikle içinde bulunulan krizler ortamında, veriler ışığında daha kapsayıcı bir toplum için çözüm yollarını tartışmak hayatidir. COVID-19 sürecinde çocuklarla gerçekleştirdiğimiz iki araştırmanın bulgularını paylaşıırken, hem salgın döneminin olağanüstü koşullarına belli bir mesafeden bakmayı, hem de içinde bulunduğumuz dijitalleşme döneminde bugün ve gelecek açısından çocukların deneyimlerini değerlendirmeyi hedefliyoruz.

Pandemide Türkiye’de Çocuk Olmak:

Türkiye’de ilk COVID-19 vakasının görüldüğü 11 Mart 2020’den bu yana 27 Kasım 2022 itibariyle 17.042.722 COVID-19 vakası ve 101.492 COVID-19’e bağlı ölüm bildirilmiş durumda. Kasım 2022 verilerine göre Türkiye toplam COVID-19 vaka sayısında dünya çapında on birinci ülke konumunda. COVID-19 pandemisinde birçok ülkede sokağa çıkma yasakları uygulanırken, ancak Türkiye yaşa göre sokağa çıkma yasası uygulayan nadir ülkelerden biri olarak dikkat çekiyor. Türkiye’de çocukların Nisan 2020 – Haziran

2021 döneminde çok uzun süre haftanın belirli günleri ve sınırlı saatleri dışında sokağa çıkmaları yasaklanmıştı, okullar UNESCO verilerine göre 16 Mart 2020-31 Mayıs 2021 tarihleri arasında kapalıydı. Eylül 2021 verilerine göre Türkiye, OECD ülkeleri arasında Meksika'dan sonra okulların en uzun süre kapalı kalan ikinci ülke oldu.

'COVID-19 ve Çocuğun İyi Olma Hali Araştırmaları'nı çocukların uzun süre evde kapalı kaldığı, okullarından ve arkadaşlarından uzak kaldıkları 2020 ve 2021 yaz dönemlerinde gerçekleştirdik. Yaz 2020 döneminde 10-13 yaş grubundan 50 çocuk ile yaptığımız nitel araştırmada farklı sosyo-ekonomik düzeyden çocuklarla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla çocukların deneyimlerini öğrenmeye çalıştık. Yaz 2021 döneminde ise Çocuğun İyi Olma Hali Uluslararası Araştırmalar Ağı kapsamında yürütülen nicel araştırmanın Türkiye ayağını tamamladık. Türkiye dışında 19 farklı ülkenin katıldığı araştırmanın ülkelerarası karşılaştırmalı araştırma raporu Kasım 2022'de yayınlandı. Haziran-Ağustos 2021 döneminde çevrimiçi ve yüz yüze gerçekleştirdiğimiz anket çalışmasına ağırlıklı İstanbul'dan olmak üzere 10-12 yaş grubundan 804 çocuk katıldı. Araştırma öncesinde soru formunun son haline getirilmesi ve sonrasında bulguların analizi çocuklarla yapılan dört odak grup toplantısı ile gerçekleştirildi.

2020 Yaz Döneminde Çocuklar Anlatıyor: Kaygı, korku ve endişe içinde evde bunalmak

10-13 yaş aralığından farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelen 50 çocukla yaptığımız nitel araştırma, maddi imkânsızlıkların özellikle ev koşulları ve uzaktan eğitim açısından pandemi döneminde oldukça büyük eşitsizlikler yaratsa da araştırmaya katılan tüm çocukların kaygı, korku ve endişe yaşadığını gösterdi. Hem kendi sağlıklarına dair endişe hem de yakınlarının olası kaybına dair korku çocukların anlatılarında geniş bir biçimde yer bulurken, birçoğu sihirli değneğin olsa ne dilerdin sorusuna "koronanın bitmesini" cevabını verdi. Çocuklar evde kalmaktan "bunaldıklarını", "sıkıldıklarını" ve maskeli/siz "nefes alamadıklarını" çarpıcı cümlelerle aktardılar. Derinlemesine mülakat bulguları araştırmamıza katılan çocukların bazılarının ailelerinin pandemi döneminin olağanüstü koşulları sebebi ile "normalde izin vermedikleri sürelerde" bilgisayarda/tablette oyun oynamaya, sosyal medya kullanımına ve arkadaşları ile çevrimiçi görüşmelere izin verdiklerini söylediler. Çocukların bir kısmı, kardeşleri ve/ya ebeveynleri ile daha çok zaman geçirmelerinin pandemi ile ilgili tek güzel durum olarak aktardılar.

Araştırmamıza katılan çocukların anlatılarında ebeveynlerin iş durumunun, evden çalışma imkânlarının olup olmadığının, sağlık alanında çalışıp, çalışmadıklarının çocukların pandemi döneminde karşılaştıkları riskleri ve öznel iyi olma hallerini belirlemede önemli rol oynadığını tespit ettik. Pandemi döneminde bebek kardeşinin bakımını neredeyse üstlenmiş olan 11 yaşında Ayşe'nin öyküsü ise içinde bulunduğu yoksulluk ve yoksunluk koşullarında hem ev içi yüklerin ağırlığını hem de uzaktan eğitime nasıl erişemediğini göstermesi açısından oldukça çarpıcıydı:

"Zoom'larım pek iyi giremiyorum açıkçası çünkü şey bebek de var, kardeşlerimin Zoom'ları da var onlarinkine giriyorum kendiminkini sonra veriyorum o zaman da derslerim bitiyor zaten."

Ayşe, görüşme sırasında da bebek kardeşinin ağladığı ve onunla ilgilenmesi gerektiği için mülakata ara vermiş ve çevrimiçi bağlantısı kötü olduğu için bazı anlattıklarını tekrarlamak zorunda kalmıştı. Bu durum erişimin nasıl her çocuk için eşit bir imkân olmadığını araştırmamız sırasında da gösterdi.

Pandemide Uzaktan Eğitim

Araştırmamız salgın sırasında çocukların okul ile kurdukları ilişkilere, çocukların anlatılarına dayanarak yakın bir mercek tutmakta. Yüz yüze eğitimin yerini uzaktan eğitimin alması, okulun mekân olarak

erişilmezliği ve öğretmenler ve arkadaşlar ile ilişkilerin dijital ortama taşınması çocukların öznel iyi olma hallerinin üzerinde farklı etkiler yarattı. Çocukların anlatıları tüm çocukların uzaktan ders takibinde sıkıntı yaşadığını göstermekte. Ancak, özellikle sosyo-ekonomik farklılıkların, yani çocukların ev koşullarının, teknolojik araçlara sahip olup olmamalarının, internet erişimlerinin uzaktan eğitime erişimde eşitsizlikler yarattığı çocukların anlatılarına yansıdığını gözlemledik. Diğer yandan, öğretmenlerin teknolojik altyapılarının ve becerilerinin bu süreçte çocukların gözünde öğretmen algısını da değiştirdiği söylenebilir. Öğretmelerin sınıf ortamına göre uzaktan eğitimde sınıf kontrolünü sağlaması veya sağlayamaması çocukların gözünden öğretmenler arasındaki farkı yaratan bir unsur olarak dikkat çekti.

Bir diğer önemli nokta, çocukların ilişkisel bir mekân olarak okula yüklediği anlamlar ve okul mekânının yaşamlarından çıkması ile birlikte okulun özgürleştirici ve sosyal ilişkilerini güçlendirici bir mekân olarak özlem duyulan bir yer haline gelmesi. Gerek öğretmenler ile kurulan ilişkilere, gerekse okulun bahçe ve teneffüsler gibi sosyalleşme ortamlarında arkadaşlar ile geçirilen zamana duyulan özlem çocukların anlatılarında en çok üzerinde durdukları temalar olarak ortaya çıkmakta. Salgın koşullarında yapılan bu niteliksel çalışma daha önceki çalışmalarımızda da ortaya çıkan bir olguyu, yani okulun çocukların öznel iyi olma halinin belirleyici olduğu ilişkisel bir mekân olarak önemini bir kere daha ortaya koydu. Okul çocuklar için sadece bir eğitim kurumu olarak değil, gerek akranları ile gerekse öğretmenleri ile kurdukları dayanışma ilişkileri bağlamında, çocukların toplum ile kurdukları bağları güçlendiren, sosyalleşme süreçlerini destekleyen ve özgürleştirici bir rol oynayan bir ilişkisel mekân olarak önem taşıyor.

20 Ülkeden Verilerle Pandemide Çocuklar Çok Daha Mutsuz

Çocuğun İyi Olma Hali Uluslararası Araştırmalar Ağı kapsamında 20 ülkede 23 bin 803 çocuğun katıldığı nicel bir araştırmanın Türkiye sahasını 2021 yazında tamamladık. Araştırmanın tüm verileri üzerinden yayınlanan “Çocukların İyi Olma Halleri ve Hayatları Hakkındaki” görüşleri başlığı taşıyan araştırma sonuçları pandeminin çocukların iyi olma halleri üzerindeki olumsuz etkisini ortaya koydu. Türkiye’den 804 çocuğun uzaktan ve yüz yüze görüşmelerle katıldığı araştırma çalışması pandemide çocukların kendilerini birçok açıdan daha mutsuz hissettiklerini gösterdi. Araştırma çalışmasının sonuçlarına göre araştırma kapsamındaki 20 ülkenin tamamında çocuklar pandemide öznel iyi olma hallerinin pandemi öncesine kıyasla düştüğünü belirtirken, en fazla düşüş Bangladeş’te gözlemlendi. Türkiye örneklemindeyse pandemi öncesinde on üzerinden 8.5 olan ortalama memnuniyet, 5.8 olarak hesaplandı, bu oranla Türkiye çocukların mutsuzluğu açısından dördüncü sırada yer aldı. Bulgular, en düşük sosyoekonomik statüye sahip çocukların daha düşük yaşamdan memnuniyete sahip olduklarını gösterirken, pandeminin bu çocukların iyi olma hali üzerindeki olumsuz etkisinin daha fazla olduğunu da gösterdi.

Çalışmada çocuklara son bir hafta içerisinde ne tür duygular hissettikleri sorulduğunda ülkemizden katılan çocukların diğer çocuklarla benzer sıklıkta olumlu ve olumsuz duygular hissettiği öğrenilirken; düşük sosyoekonomik statüye sahip çocukların mutluluk, sakinlik ve enerjiklik gibi olumlu duyguları daha az; üzüntü, sıkıntı, stresli gibi olumsuz duyguları daha fazla hissettiğini belirttiği gözlemlendi.

Araştırmanın saha çalışmasının yapıldığı dönemde çocukların önemli bir kesiminin koronavirüsten dolayı kaygılandığını ortaya koydu. Çocukların %51’i koronavirüsü düşündüğünde ellerinin terlediğini, %44’ü koronavirüse yakalanmaktan korktuğunu söylerken; üçte birlik kesimse televizyon ve diğer medyada koronavirüsle ilgili haberler gördüğünde kaygılandığını belirtti. Türkiye çocukların duyduğu kaygılar açısından en yüksek ikinci ortalamaya sahip.

Araştırma sonuçlarına göre Türkiye koronavirüsün yaygın olduğu dönemde çocukların en fazla kısıtlamalarla karşılaştığı ülkelerden biri, en az kısıtlamayla karşılaşan çocuklarsa Finlandiya ve Estonya'da yaşayan çocuklar. Türkiye'den araştırmaya katılan çocuklar için kendilerini en fazla güvende hissettikleri yer evleriyken, okulda ya da mahallede kendisini güvende hissedendenlerin oranı %40 civarında kalmış durumda. Bu kadar yaygın kısıtlamaların bir sonucu olarak çocuklar arkadaşları, akrabaları ve okullarını özlediklerini belirtiyorlar.

Çocuklara konulan kısıtlanmaların önemli sonuçlarından biri de zamanlarını nasıl geçirdiklerinden hissettikleri memnuniyetin düşmesi. Araştırma kapsamındaki yirmi ülkenin tamamında çocuklar pandemi öncesi zamanlarını geçirme biçimlerinden daha memnun olduklarını söylüyorlar, en fazla düşüş Almanya'da gözlemlenirken, Türkiye'deki çocukların memnuniyeti on üzerinden 8.4'ten 5'e düşmüş durumda. Çalışmaya göre çocukların zamanlarını geçirme biçimlerinden, okulda öğrendiklerinden, arkadaşlarıyla ve birlikte yaşadıkları kişilerle geçirdikleri zamandan memnuniyetleri kayda değer oranda düşmüşken; yüksek sosyoekonomik statüye sahip çocuklarda bu oran daha az.

Eğitime Uzaktan Devam Etmenin Zorlukları

Pandemi döneminde eğitimin nasıl gerçekleştiğine bakıldığında Türkiye'de araştırmaya katılan çocukların sadece %46'sının eğitimlerine uzaktan devam edebildiğini belirttiği görülüyor, bu oranla Türkiye İtalya'yı takip ederek sondan ikinci sırada yer alıyor. Araştırmaya ülkemizden katılan çocukların üçte ikisi internete düzenli erişebildiklerini söylerken, %5'lik bir kesim internetlerinin sürekli kesildiğini belirtmekte, bu oran düşük sosyoekonomik statüye sahip çocuklarda daha fazla. Çocuklar okullarına dönmek istediklerini ve arkadaşlarını özlediklerini belirtirken, sadece üçte biri ödevleri konusunda ailelerinin ya da ağabey ve ablalarının kendilerine yardım edebildiğini söylediler. Bu dönemde en yaygın öğrenme aracı çevrimiçi derslerken, daha yüksek sosyoekonomik statüye sahip çocukların internette daha fazla araştırma yaptıkları ve arkadaşlarıyla daha fazla çalışabildikleri öğrenildi.

Çocukların koronavirüste arkadaşlarıyla iletişim kurarken en yaygın olarak kullandıkları yöntemler telefonla aramak ya da mesajlaşma programlarını kullanmak. Yüz yüze görüştüklerini söyleyenlerin oranı %44. Farklı sosyoekonomik statüye sahip çocukları karşılaştırdığımızda yüksek sosyoekonomik statüye sahip çocukların daha fazla iletişim araçlarını kullanabildikleri, en düşük statüye sahip çocuklarsa her yöntemle daha az iletişim kurdukları ortaya çıktı. Koronavirüs döneminde çocukların en fazla ailelerinden destek görürken, arkadaşlarından destek aldığını söyleyenlerin oranı %41 oldu. Çalışma, çocukların bu dönemde aileleriyle daha fazla yakınlaştıklarını düşündüklerini gösterdi.

Araştırma çalışmasına göre görüşülen çocukların dörtte biri kendisini "çok yüksek" ya da "yüksek" düzeyde bir sosyal medya kullanıcısı olarak görüyor. Bu konuda ülkeler arasındaki farklılıklar çok yüksek, Şili'den katılan çocukların dörtte üçü, Galler'den katılanların üçte ikisi kendilerini bu şekilde tanımlarken; Türkiye %26'lık oranla Bangladeş'i takiben sondan ikinci sırada yer alıyor. Ülkemizde çocuklar arasında da önemli bir fark görülmekte, en yüksek sosyoekonomik statüye sahip çocukların %36'sı kendisini bu şekilde tanımlarken, en düşük sosyoekonomik statüde yer alan çocukların %15'i bu tanıma benimsiyor.

Teknolojik değişimlerin ekseninde, COVID-19 salgını sonrası kesişen krizlerin (ekonomik, sağlık, iklim) yarattığı belirsizlik ortamının çocuğun iyi olma haline olan etkisini nesnel ve öznel göstergeler ışığında bütüncül bir perspektifle ele almak gerekmektedir. Bu çerçevede araştırma bulgularının kriz ortamının yarattığı eşitsizlikleri ve kırılganlıkları ortaya çıkararak, çocuğun iyi olma halini destekleyecek bir

ekosistemin oluşumuna, Türkiye’de çocuklara yönelik politika geliştirme süreçlerine katkı sunması hedeflenmektedir.